

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародної торгівлі і маркетингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

05 Соціальні та поведінкові науки
051 «Економіка»

Форма навчання: заочна

очна (денна), заочна, дистанційна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Міжнародна трудова міграція та її вплив на світову економіку»

(назва теми)

здобувачки Батюти Вероніки Юріївни

(ПІБ, підпис)

Наукова керівниця: д.е.н., професорка Оболенська Тетяна Євгенівна

(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувачка кафедри: д-р екон.наук, професорка Циганкова Т.М.

(підпис)

Київ 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет Міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної торгівлі і маркетингу**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ**

**«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
05 Соціальні та поведінкові науки
051 «Економіка»**

ПОГОДЖЕНО

Керівниця проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми
«Міжнародна економіка»

_____ Столярчук Я.М.
(підпис)

«_____» _____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри міжнародної торгівлі
і маркетингу

_____ Циганкова Т.М.
(підпис)

«_____» _____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачці вищої освіти Батюти Вероніки Юріївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ заочної _____ форми навчання
очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: **«Міжнародна трудова міграція та її вплив на світову економіку»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «09» грудня 2024 р. № 2033-ст.

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах публікацій та наукових праць зарубіжних та українських науковців, законодавчих актів та норм, щорічних фінансових звітів міжнародних компаній, консалтингових компаній, звіти яких були опубліковані на офіційних Інтернет-ресурсах.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ
Розділ 2	ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 57 сторінок, 3 таблиці, 8 рисунків, список використаних джерел з 48 найменувань, 3 додатки.

Міжнародна трудова міграція та її вплив на світову економіку

Об'єктом дослідження є міжнародна трудова міграція як соціально-економічне явище.

Предметом дослідження є вплив міжнародної трудової міграції на світову економіку та шляхи її регулювання.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є обґрунтування напрямів вдосконалення управління міжнародною трудовою міграцією та її вплив на світову економіку.

Завданнями роботи є:

- уточнити поняття, передумови та класифікацію видів міжнародної трудової міграції на основі огляду фахової літератури;
- обґрунтувати сучасні світові тенденції трудової міграції;
- визначити особливості державного регулювання трудової міграції на міжнародному рівні;
- оцінити економічні наслідки міграції для країн-донора та країн-реципієнтів;
- охарактеризувати вплив міграційних процесів на розвиток світового ринку праці;
- охарактеризувати основні виклики та проблеми, спричинені міжнародною трудовою міграцією для України;
- запропонувати напрями вдосконалення управління міжнародною трудовою міграцією.

Практичне значення отриманих результатів полягає у формуванні рекомендацій щодо покращення державної політики управління міжнародною трудовою міграцією в Україні, враховуючи світовий досвід та тенденції розвитку ринку праці.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2025 р.

Рік захисту роботи 2025 р.

Ключові слова: міжнародна трудова міграція, світова економіка, ринок праці, країни-донори, країни-реципієнти, економічні наслідки, державне регулювання.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувачки факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

Батюти Вероніки Юріївни

на тему: *«Міжнародна трудова міграція та її вплив на світову економіку»*

1. Актуальність теми: В умовах глобалізації та інтеграції економік міграційні процеси набувають дедалі більшої значущості. Для України питання міжнародної трудової міграції є особливо актуальним через значний відтік робочої сили, що впливає на демографічну ситуацію, рівень ВВП та розвиток національного ринку праці
2. Позитивні риси кваліфікаційної роботи: авторкою використовуються останні досягнення світової та вітчизняної наукової думки щодо розгляду теоретичних аспектів міжнародної трудової міграції як соціально-економічного явища
3. Наявність самостійних розробок авторки: досліджено вплив трудової міграції на розвиток ринку праці у світовій економіці
4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: на основі теоретичних пошуків авторкою уточнені поняття, сутність і світові тенденції міжнародної трудової міграції
5. Наявність недоліків: для більшій візуалізації матеріалів КБР доцільно використовувати більше схем і рисунків
6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: кваліфікаційна бакалаврська робота **БАТЮТИ В. Ю.** відповідає вимогам, заслуговує на позитивну оцінку і може бути рекомендована до захисту в ЕК.

Наукова керівниця:
д. екон. н., проф.

(підпис)

Оболенська Т.Є.

“12” травня 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ.....	5
1.1 Поняття, причини та види міжнародної трудової міграції	5
1.2 Світові тенденції міжнародної трудової міграції.....	9
1.3 Особливості державного регулювання трудової міграції на міжнародному рівні	14
РОЗДІЛ 2 ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ.....	18
2.1 Економічні наслідки міграції для країн-донорів та країн-реципієнтів	19
2.2 Вплив трудової міграції на розвиток ринку праці у світовій економіці	27
2.3 Проблеми і виклики для економіки України, спричинені міжнародною трудовою міграцією.....	34
2.4 Напрями вдосконалення управління міжнародною трудовою міграцією.....	42
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49

ВСТУП

Актуальність теми. Міжнародна трудова міграція є важливим фактором розвитку світової економіки, оскільки вона впливає на ринок праці, рівень зайнятості, доходи населення та економічне зростання як у країнах-донорах, так і в країнах-реципієнтах. В умовах глобалізації та інтеграції економік міграційні процеси набувають дедалі більшої значущості, спричиняючи як позитивні, так і негативні наслідки. Для України питання міжнародної трудової міграції є особливо актуальним через значний відтік робочої сили, що впливає на демографічну ситуацію, рівень ВВП та розвиток національного ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика міжнародної трудової міграції досліджується в працях таких науковців, як Проблематика міжнародної трудової міграції досліджується в працях таких науковців, як С. Бестужева [1], В. Козуб [1], М. Горобинська [1], Н. Блюк [2], Д. Боброва [4], О. Дон [3], М. Бублій [5], Л. Водянка [6], А. Гайдучський [9], Г. Гоголь [10], І. Гончарук [11], Т. Длугопольська [13] та інші. Вони аналізують причини, тенденції та наслідки трудової міграції, а також методи її регулювання. Проте, недостатньо висвітленими залишаються питання ефективного управління міграційними потоками та їхнього впливу на економіку України в сучасних умовах.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є обґрунтування напрямів вдосконалення управління міжнародною трудовою міграцією та її вплив на світову економіку.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- уточнити поняття, передумови та класифікацію видів міжнародної трудової міграції на основі огляду фахової літератури;
- обґрунтувати сучасні світові тенденції трудової міграції;
- визначити особливості державного регулювання трудової міграції на міжнародному рівні;
- оцінити економічні наслідки міграції для країн-донора та країн-реципієнтів;

- охарактеризувати вплив міграційних процесів на розвиток світового ринку праці;
- охарактеризувати основні виклики та проблеми, спричинені міжнародною трудовою міграцією для України;
- запропонувати напрями вдосконалення управління міжнародною трудовою міграцією.

Об’єктом дослідження є міжнародна трудова міграція як соціально-економічне явище.

Предметом дослідження є вплив міжнародної трудової міграції на світову економіку та шляхи її регулювання.

У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні **методи**: аналіз і синтез – для визначення теоретичних засад трудової міграції; порівняльний метод – для аналізу світових тенденцій; статистичні методи – для оцінки впливу міграції на економічні показники; економіко-математичне моделювання – для прогнозування наслідків трудової міграції.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення політики управління трудовою міграцією як на національному, так і на міжнародному рівнях. Вони також становлять теоретичну базу для подальших наукових досліджень у сфері економіки праці та міжнародної економіки.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних економістів, аналітичні звіти міжнародних організацій (Міжнародна організація праці, Світовий банк, ООН), статистичні дані Державної служби статистики України та інших офіційних джерел.

Структура роботи. Кваліфікаційна бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 57 сторінок, містить 8 рисунків, 3 таблиці та 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ

1.1 Поняття, причини та види міжнародної трудової міграції

Міжнародна трудова міграція є ключовим явищем у сучасному світі, яке відображає не лише глобалізаційні процеси, а й впливає на економіку, соціальні структури та політичні відносини між країнами. Процес міжнародної міграції має великий вплив на економічний розвиток як країн-експортерів, так і країн-імпортерів робочої сили. Міжнародна трудова міграція сприяє не тільки економічному зростанню, але й збагачує культури, забезпечує взаємний обмін знаннями та технологіями (рис. 1.1).

Рисунок 1.1 – Поняття міжнародної трудової міграції

Джерело: побудовано автором на основі [21, с. 65]

Міжнародна трудова міграція – це процес переміщення робочої сили між країнами, обумовлений економічними, соціальними та політичними чинниками. Вона включає як тимчасову, так і постійну міграцію працівників у пошуках кращих умов праці, вищих заробітків або можливостей для розвитку кар’єри. Міжнародна трудова міграція є результатом взаємодії численних чинників, таких як економічні можливості, політична ситуація, соціальні потреби та культурні обміни. Це явище, що охоплює переміщення людей між країнами для пошуку кращих умов праці, навчання або життя, має значний вплив як на країни, що експортують, так і на ті, що імпортують робочу силу. Міжнародна трудова міграція є складним соціально-економічним процесом, що виникає внаслідок різноманітних причин. Люди мігрують з однієї країни в іншу з метою покращення свого економічного становища, пошуку кращих умов життя, професійного розвитку або через політичні та соціальні обставини [20]. Визначення причин трудової міграції є важливим для розуміння її масштабів, напрямків та наслідків. Різноманітні чинники, як економічні, політичні, соціальні, природні та демографічні, мають вплив на рішення людей про виїзд за кордон (рис. 1.2).

Економічні причини	Пошук кращих умов праці, більша оплата праці, покращення рівня життя, економічна криза в країні походження.
Політичні причини	Переслідування, війни, політична нестабільність, порушення прав людини, наявність диктатур.
Соціальні причини	Покращення умов життя (житло, освіта, медицина), сімейні обставини (об’єднання з родиною).
Освітні причини	Пошук можливостей для отримання вищої або спеціалізованої освіти.
Демографічні причини	Низький рівень народжуваності, старіння населення в країнах, що приймають мігрантів, потреба в робочій силі.
Природні та екологічні причини	Природні катастрофи (землетруси, повені), зміни клімату, погіршення екологічної ситуації в країні.

Рисунок 1.2 – Причини міжнародної трудової міграції

Джерело: побудовано автором на основі [7, с. 11]

Причини міжнародної трудової міграції є різноманітними та комплексними, і вони включають економічні, політичні, соціальні, освітні, демографічні, природні та екологічні чинники [32]. Економічні причини часто пов'язані з пошуком вищих заробітків, кращих умов праці та можливостей для кар'єрного зростання в інших країнах. Політичні чинники можуть включати нестабільність, конфлікти, репресії або порушення прав людини в країні походження. Соціальні причини зумовлені прагненням до кращих умов життя, а також бажанням бути ближче до родини чи знайомих. Освітні чинники включають прагнення до здобуття вищої освіти чи професійних навичок за кордоном. Демографічні чинники, зокрема переповненість населення або старіння населення, стимулюють міграцію в пошуках кращих умов для життя та праці. Природні та екологічні чинники, такі як стихійні лиха, зміна клімату чи деградація навколишнього середовища, можуть спричиняти переміщення людей через небезпеку для їхнього життя та майна. Усі ці чинники разом формують складний контекст для міжнародної трудової міграції.

Додатковими чинниками, що сприяють міжнародній трудовій міграції, є технологічні та інноваційні процеси. Вдосконалення транспортних та комунікаційних технологій значно спрощує переміщення людей через кордони, дозволяючи їм легко знайти роботу в інших країнах. Також, розвиток цифрових технологій та інтернет-платформ створює нові можливості для віддаленої роботи, що сприяє мобільності трудових ресурсів на глобальному рівні. Крім того, культурні чинники можуть відігравати важливу роль у прийнятті рішення про міграцію. Багато людей прагнуть жити у країнах з більш високим рівнем життя, з розвиненими культурними інституціями, зокрема в сфері мистецтва, спорту та розваг. Міграція також може бути результатом глобалізаційних процесів, коли люди стають більш відкритими до різних культур та мають більшу мотивацію до інтеграції у міжнародне середовище, де вони можуть отримати не лише матеріальні вигоди, але й культурний досвід.

На міжнародному рівні, підтримка трудової міграції може здійснюватися через політики імміграційних програм, які пропонують певні пільги або

полегшений доступ до робочих місць у країнах, що мають потребу в робочій силі. Наприклад, деякі держави реалізують програми залучення мігрантів для покриття дефіциту кадрів у певних галузях економіки, таких як охорона здоров'я, інформаційні технології або сільське господарство.

Таким чином, міжнародна трудова міграція є результатом не лише традиційних економічних або соціальних факторів, а й сучасних технологічних, культурних та політичних умов, які разом створюють нові можливості та виклики для міжнародного ринку праці.

Міжнародна трудова міграція має різноманітні форми, залежно від умов і обставин, у яких відбувається переміщення робочої сили. Визначення видів трудової міграції дозволяє краще зрозуміти механізми цього процесу та вплив на соціально-економічні структури як країн походження, так і країн, що приймають мігрантів. Міжнародна трудова міграція може бути тимчасовою чи постійною, регулярною чи нерегулярною, організованою чи неорганізованою, і ці фактори мають важливе значення для державних політик та ринків праці (рис. 1.3).

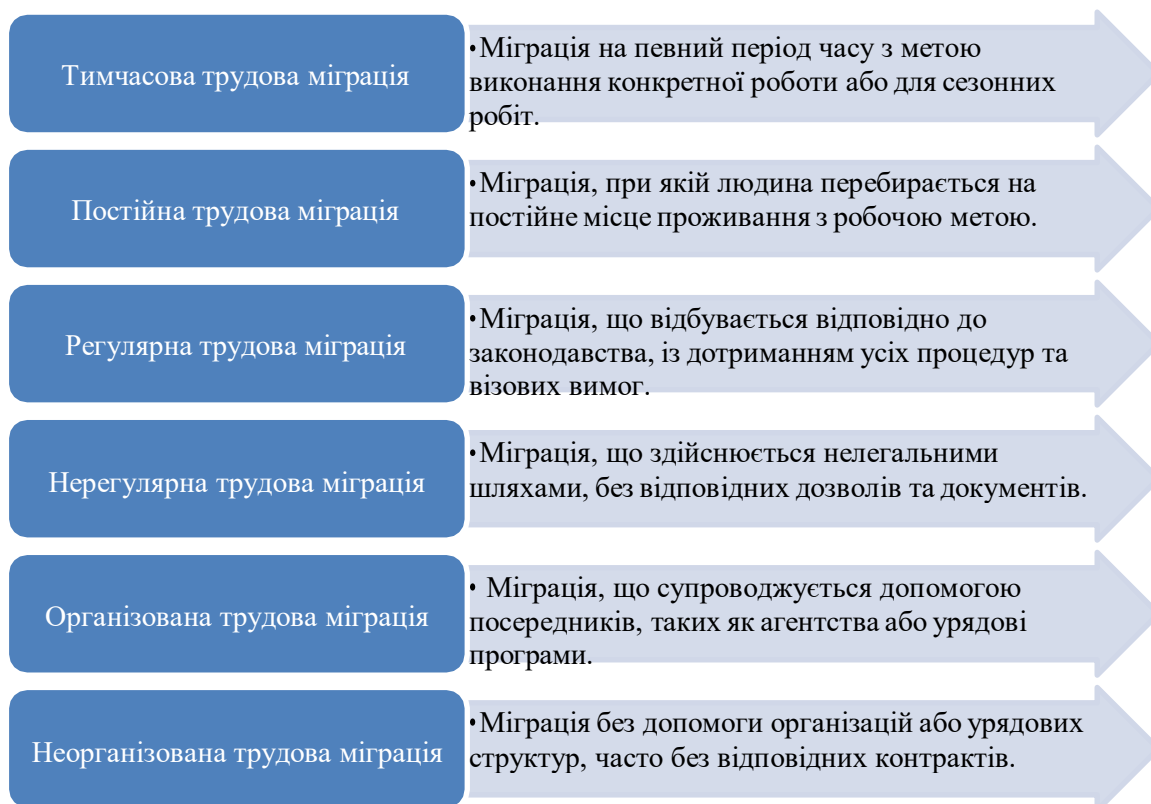

Рисунок 1.3 – Види міжнародної трудової міграції

Джерело: побудовано автором на основі [21, с. 112]

Розуміння видів міжнародної трудової міграції є важливим для управління цим процесом на рівні держав та міжнародних організацій. Кожен з видів трудової міграції має свої особливості та потребує різних підходів до регулювання. Наприклад, організована та регулярна міграція можуть приносити користь як для мігрантів, так і для країн-приймачів, тоді як нерегулярна міграція часто спричиняє соціальні та економічні проблеми. Визначення та регулювання видів трудової міграції дозволяє ефективно управляти цим процесом, знижуючи негативні наслідки та збільшуючи вигоди для всіх учасників [20].

Отже, міжнародна трудова міграція є багатогранним та складним процесом, що охоплює численні види, причини та механізми. Розуміння її понять, причин та видів є важливим для ефективного регулювання цього процесу на рівні як національних урядів, так і міжнародних організацій. Правильне управління трудовою міграцією може сприяти позитивному впливу на економічний розвиток, підвищенню якості життя мігрантів, а також на стабільність на ринках праці країн, що приймають робочу силу. Однак важливо також враховувати й потенційні ризики, пов'язані з нерегульованими або нелегальними формами міграції, щоб мінімізувати їхні негативні наслідки.

1.2 Світові тенденції міжнародної трудової міграції

Міжнародна трудова міграція є важливим фактором соціально-економічного розвитку як окремих країн, так і світової економіки в цілому. Останні десятиліття спостерігається зростання мобільності робочої сили, що зумовлено численними глобальними процесами, такими як глобалізація, технологічний прогрес, зміни в структурі економік та демографічні зміни. За цих умов міжнародна трудова міграція набуває все більшого значення, як для країн-реципієнтів, так і для країн-експортерів робочої сили.

Однією з основних тенденцій є постійне зростання кількості міжнародних мігрантів, що обумовлено економічними та соціальними факторами. В першу

чергу, це є результатом значних відмінностей у рівнях життя та економічному розвитку між країнами. Багато мігрантів прагнуть покращити свої умови життя, шукаючи кращі можливості для працевлаштування та заробітку в розвинених країнах. Водночас, країни, що приймають робочу силу, отримують переваги у вигляді поповнення трудового ресурсу та зниження дефіциту робочої сили в окремих галузях економіки [42].

Ще однією важливою тенденцією є зміна напрямків міжнародної трудової міграції. Раніше основні потоки робочої сили зосереджувалися на економічно розвинених країнах Західної Європи, Північної Америки та Австралії. Проте сьогодні спостерігається значне збільшення міграційних потоків до країн, що розвиваються, зокрема до держав Азії, Африки та Латинської Америки. Цей процес зумовлений не лише економічними, а й політичними факторами, такими як зміни в законодавстві, програми імміграції, а також наявність нових економічних можливостей в цих регіонах [1].

Однією з найбільш значущих тенденцій є активізація внутрішньої трудової міграції в межах окремих регіонів. Наприклад, у Європейському Союзі спостерігається постійний потік робочої сили між країнами-членами, зокрема зі Східної Європи до Західної. Це забезпечує не лише зростання економік країн-приймачів, але й допомагає вирішувати проблеми старіння населення та зниження рівня трудової активності в окремих країнах [8, с. 83].

Також варто відзначити зміну складу міжнародних трудових мігрантів. Якщо раніше більшість мігрантів були працівниками низькокваліфікованої праці, то останнім часом зростає кількість мігрантів із високим рівнем кваліфікації. Зокрема, багато висококваліфікованих спеціалістів, таких як інженери, лікарі, IT-фахівці, мігрують до країн з високим рівнем розвитку технологій і науки, що дозволяє їм реалізувати свої професійні здібності та підвищити рівень життя.

Тенденція до диверсифікації міграційних потоків включає також розвиток нових форм міграції, таких як «цифрові кочівники». Це категорія працівників, які, працюючи онлайн, не прив'язані до певної локації і можуть проживати в будь-якій країні, що має необхідну інфраструктуру для дистанційної роботи. Такий феномен

особливо набув популярності під час пандемії COVID-19, що сприяло зміні традиційних моделей трудової міграції. Крім того, важливим аспектом є демографічні зміни, зокрема старіння населення в багатьох розвинених країнах, що спричиняє потребу в притоку робочої сили з-за кордону. Проблема старіння населення стає дедалі більш актуальною, що змушує уряди розвинутих країн шукати нові шляхи залучення трудових мігрантів, зокрема через програми квот та лібералізацію міграційних норм [13, с. 32].

З початком глобалізації вільний рух товарів і капіталу вимагав також свободи переміщення людських ресурсів. Сьогодні масові міграційні процеси стали важливим фактором інтеграції, сприяючи розвитку нових та розширенню існуючих торгових, економічних, культурних і політичних зв'язків між країнами. Однак разом з цим виникають численні соціальні, економічні та політичні проблеми. Тому міжнародна трудова міграція є складним і суперечливим соціально-економічним явищем. Оглядаючи традиційні причини міжнародної міграції, важливо відзначити, що, як правило, міграція відбувається з країн з низьким рівнем розвитку до країн з вищим рівнем життя. Наприклад, основними причинами виїзду громадян України є: безробіття (22,82%), зростання цін (22,52%), невиплата зарплати (20,72%), зростання злочинності (18,02%) та проблема бідності (15,92%) [36]. Однак останнім часом напрямки міжнародної міграції часто змінюються, залежно від економічних та політичних умов у окремих країнах і в глобальному контексті. Основними факторами, що визначають напрямки міжнародних трудових потоків, є старіння населення, перенасичення окремих галузей робочою силою, а також відмінності в рівні економічного розвитку країн.

Серед цих факторів важливу роль відіграє взаємозв'язок демографічної ситуації з міграцією. Вплив міграції на структуру населення можна уявити так:

- для країн/регіонів з масовим виїздом: вікова структура населення погіршується через два основні процеси: зменшення чисельності та частки населення країни і зниження народжуваності;

- для країн/регіонів з масовим в'їздом: ситуація зворотна. Мігранти виконують «омолоджуючу» роль для місцевого населення [24].

З огляду на особливості вікової структури, світ поділяється на дві категорії країн – з старіючим населенням (розвинені країни, які пройшли через демографічний перехід) та з молодим населенням. До перших належать майже всі європейські країни, США, Японія, Росія, а незабаром і Китай. Старіння населення вже сьогодні викликає надмірне навантаження на бюджети цих країн і може призвести до економічних труднощів у майбутньому. Одне з найбільш авторитетних агентств Standard&Poor's вважає, що до 2050 року борг, пов'язаний з соціальними витратами, може досягти понад 200% від ВВП таких країн, як Франція та Німеччина. Враховуючи це, міграція стає важливим засобом вирішення проблеми браку працездатного населення в розвинених країнах [36].

Демографічна ситуація в країні характеризується цілим рядом показників. Крім тих, що безпосередньо впливають на трудові ресурси, таких як народжуваність, смертність, приріст населення, існують і додаткові показники, як-от очікувана тривалість життя, коефіцієнт смертності за різними причинами, коефіцієнт дитячої смертності, вікові коефіцієнти народжуваності і смертності, а також коефіцієнт депопуляції населення, показники шлюбності та розлучень.

Варто відзначити, що найкраща демографічна ситуація спостерігається в Ізраїлі та Південно-Африканській Республіці, хоча в останній високий коефіцієнт дитячої смертності знижує загальний показник [46]. Старіння населення є яскраво вираженим в Італії, Японії та Україні. Водночас важливим фактором, що впливає на демографічні зміни, є міграція. Внаслідок міграції кількість населення зменшується на третину від загальних втрат. В Україні процеси, такі як зростання кількості розлучень, дитячої смертності, зниження шлюбності та масовий виїзд громадян, свідчать про критичний стан демографії, що може призвести до катастрофічних наслідків.

Міжнародна трудова міграція має значний вплив на соціально-економічний розвиток країн. Країни-реципієнти отримують від цього чималі переваги, як соціальні, так і економічні. Однак вона є суперечливим явищем, що має як позитивний, так і негативний вплив на розвиток країн-донорів. Наприклад, грошові перекази мігрантів стали важливим джерелом фінансування для країн з

трансформаційною економікою, таких як Індія, Мексика, Китай, Філіппіни й Франція. У деяких країнах вони складають значну частину ВВП.

Згідно з дослідженнями В. Кудлай [19, с. 14], основними механізмами впливу грошових переказів на розвиток країн походження мігрантів є такі:

- грошові перекази стають важливим джерелом матеріальної підтримки для населення, особливо в країнах, що розвиваються, та сприяють складним макроекономічним реформам у цих країнах;

- грошові перекази позитивно впливають на поточний рахунок платіжного балансу; – кошти, надіслані мігрантами, можуть бути використані для залучення облігаційних позик, які спрямовуються на розвиток економіки;

- грошові перекази ефективно борються з бідністю, набуваючи характеру «самодопомоги»;

- вони стимулюють заощадження серед населення та активізують економічний розвиток;

- грошові перекази служать засобом диверсифікації ризиків під час кризових періодів в житті домогосподарств [19, с. 14].

Грошові перекази трудових мігрантів значно вплинули на зниження рівня бідності в країнах з низьким доходом, сприяючи зростанню ВВП на душу населення і покращенню економічного стану в країнах, що розвиваються. Коли ці перекази входять до складу доходу домогосподарств, кількість бідних домогосподарств зменшується. Грошові перекази трудових мігрантів стали другим за обсягом джерелом зовнішнього фінансування економік країн, що розвиваються та з перехідною економікою. Обсяги цих переказів значно перевищують обсяги офіційної допомоги розвитку. Важливо зазначити, що грошові перекази трудових мігрантів забезпечують притік іноземної валюти і позитивно впливають на поточний рахунок платіжного балансу країни. В країнах з низьким і середнім рівнем доходу ці перекази фінансують близько 70% дефіциту платіжного балансу [32].

Дослідження Світового Банку відзначають, що перекази можуть покращити кредитоспроможність та доступ до міжнародних фінансових ринків у країнах

Європи та Центральної Азії, і вони не створюють зобов'язань перед іншими державами, як, наприклад, обслуговування боргів [45]. Тенденції міжнародної трудової міграції мають значний вплив на розвиток країн. У сучасних умовах виїзд українців на роботу за кордон став не тільки найбільшим, але й найбільш важливим міграційним потоком для суспільства, що призводить до численних економічних, психологічних, світоглядних, культурних, політичних та інших наслідків.

Отже, міжнародна трудова міграція відіграє ключову роль у розвитку глобальної економіки, а також виявляється важливим фактором для країн-реципієнтів і країн-експортерів робочої сили. Світові тенденції, такі як зростання мобільності робочої сили, зміна напрямків міграції, збільшення числа висококваліфікованих мігрантів та розвиток нових форм міграції, зокрема «цифрових кочівників», відображають еволюцію трудових потоків, що мають значний вплив на економічні процеси. Водночас, демографічні зміни, зокрема старіння населення в розвинених країнах, сприяють зростанню потреби в трудових мігрантах. Грошові перекази трудових мігрантів стають важливим інструментом для розвитку країн, зокрема в зменшенні бідності та покращенні економічної ситуації. Однак ці процеси супроводжуються різноманітними викликами та суперечностями, зокрема в соціально-економічній сфері, що вимагає адекватних стратегій та політик для їх ефективного управління.

1.3 Особливості державного регулювання трудової міграції на міжнародному рівні

Міжнародна трудова міграція є одним із важливих факторів, що впливає на економічний розвиток країн і глобальний ринок праці. Трудова міграція дозволяє країнам-реципієнтам забезпечити дефіцит кваліфікованих робочих кадрів, а країнам-експортерам – забезпечити додаткові джерела доходу через грошові перекази та зменшення рівня безробіття. Однак, для ефективного функціонування цього процесу важливу роль відіграє державне регулювання, яке забезпечує належні умови для трудових мігрантів та гармонізацію інтересів різних країн.

Державне регулювання трудової міграції на міжнародному рівні має на меті не лише захист прав трудових мігрантів, але й створення ефективних механізмів, які б забезпечили баланс між потребами ринку праці в країнах-реципієнтах і інтересами країн-експортерів робочої сили. Це регулювання здійснюється через міжнародні організації, двосторонні угоди між країнами та законодавчі ініціативи на національному рівні [18, с. 961].

Сучасні тенденції в сфері трудової міграції демонструють вплив міжнародних практик на внутрішні міграційні політики, що забезпечує більш ефективне використання трудових ресурсів та сприяє розвитку міжнародних відносин (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Особливості державного регулювання трудової міграції на міжнародному рівні

№	Міжнародна організація / Країна	Принципи регулювання трудової міграції	Механізми реалізації	Вплив на країни-реципієнти	Вплив на країни-експортери
1	2	3	4	5	6
1	Міжнародна організація праці (МОП)	Захист прав трудових мігрантів, створення умов для рівного доступу до трудових ресурсів	Рекомендації, міжнародні конвенції, моніторинг	Покращення правових умов для мігрантів, стимулювання інклюзивної економіки	Підвищення рівня захисту прав трудових мігрантів
2	Європейський Союз (ЄС)	Свобода пересування робочої сили, взаємне визнання кваліфікацій	Єдиний ринок праці, директиви ЄС, угоди з міграції	Доступ до кваліфікованих трудових ресурсів, розвиток економіки	Розширення можливостей для громадян на працевлаштування в інших країнах ЄС
3	США	Системи віз, спеціальні програми для висококваліфікованих мігрантів	Візові програми, Green Card, система експертних віз	Приток висококваліфікованих кадрів, розвиваються інноваційні та технічні галузі	Зростання рівня професійної підготовки, еміграція талановитих працівників
4	Канада	Імміграція за економічними критеріями, регулювання через пункти системи Express Entry	Квоти на імміграцію, візові програми, інтерв'ю	Залучення висококваліфікованої робочої сили, демографічне зростання	Зростання можливостей для трудових мігрантів, покращення умов життя
5	ОАЕ	Лібералізація трудової міграції для робітників низької кваліфікації	Програми працевлаштування, дозволи на роботу, контракти	Поповнення робочої сили в низькокваліфікованих секторах, залежність від іммігрантів	Легалізація працівників, покращення умов життя громадян

Продовження табл. 1.1

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

6	Австралія	Програми для трудових мігрантів, відбір через систему балів	Австралійська імміграційна система, квоти, працевлаштування	Підвищення рівня життя та економіки, ефективність використання трудових ресурсів	Сприяння висококваліфікованим мігрантам, розвиток бізнесу та інновацій
7	Мексика	Міграційні угоди з США та іншими країнами, гуманітарні програми	Робочі візи, тимчасова міграція	Розвиток трудових ринків, залучення робочої сили в сільське господарство та будівництво	Зниження рівня безробіття, економічне зростання через міграцію
8	Індія	Контроль за еміграцією та захист прав громадян, трудові угоди з іншими країнами	Угоди між урядами, підтримка громадян за кордоном	Мобільність робочої сили, залучення коштів через грошові перекази	Розвиток економіки через еміграцію, покращення умов праці для громадян

Джерело: побудовано автором на основі [7, с. 14]

На міжнародному рівні державне регулювання трудової міграції здійснюється через низку інструментів, включаючи міжнародні угоди, механізми захисту прав трудових мігрантів, програми працевлаштування, візові системи та квоти на імміграцію. Міжнародна організація праці (МОП) відіграє важливу роль у розробці стандартів для захисту прав трудових мігрантів та забезпеченні рівного доступу до ринку праці. Це включає в себе прийняття міжнародних конвенцій та рекомендацій, які створюють правові підстави для запобігання експлуатації мігрантів [23].

Європейський Союз (ЄС) реалізує політику свободи пересування робочої сили серед країн-членів, що дозволяє трудовим мігрантам з одних держав працювати в інших без значних обмежень. Водночас ЄС приймає директиви та угоди, які сприяють взаємному визнанню кваліфікацій, що дозволяє трудовим мігрантам реалізувати свої професійні навички на території Союзу. Це створює вигідні умови для розвитку економік країн-реципієнтів та збільшення рівня зайнятості у висококваліфікованих секторах [32].

Країни, такі як США, Канада, Австралія, використовують комплексні візові програми для відбору мігрантів. Наприклад, система Express Entry в Канаді дозволяє уряду вибирати мігрантів на основі економічних критеріїв, таких як рівень освіти, досвід роботи та знання мов. Це дозволяє залучати висококваліфіковану робочу силу, яка здатна сприяти розвитку інноваційних секторів економіки [40].

Крім того, важливим аспектом державного регулювання є створення умов для трудової міграції для робітників низької кваліфікації, як це реалізовано в Об'єднаних Арабських Еміратах (ОАЕ). Лібералізація трудової міграції в цих країнах дає можливість заповнити вакуум у таких секторах, як будівництво та сільське господарство, де спостерігається значний попит на робочу силу [11, с. 12].

Адаптація досвіду міжнародного регулювання трудової міграції в Україні потребує комплексного підходу, з урахуванням економічних, соціальних та політичних реалій країни. Одним із важливих аспектів є створення ефективної візової та імміграційної системи, що враховує потреби національного ринку праці та дозволяє залучати висококваліфіковану робочу силу. Як це практикується в

Канаді та Австралії, необхідно розробити систему квот, що визначатимуть допустиму кількість мігрантів за різними категоріями (наприклад, висококваліфіковані працівники, робітники низької кваліфікації), а також запровадити електронні платформи для спрощення процесу подачі заявок на імміграцію та роботу.

Іншим важливим аспектом є співпраця з міжнародними організаціями, такими як Міжнародна організація праці (МОП), для забезпечення належного захисту прав трудових мігрантів. Україні необхідно інтегрувати міжнародні конвенції та рекомендації МОП до національного законодавства, що допоможе не лише забезпечити соціальний захист мігрантів, а й створити умови для їхнього ефективного включення в економічні процеси країни.

Крім того, слід звернути увагу на розширення програм з працевлаштування для робітників низької кваліфікації, таких як в Об'єднаних Арабських Еміратах. Україна може розглянути можливість лібералізації трудової міграції для робітників у секторах, де спостерігається дефіцит робочої сили, наприклад, в сільському господарстві чи будівництві. Для цього доцільно створити сприятливі умови для тимчасових мігрантів, зокрема запровадивши спрощену систему отримання дозволів на роботу та проживання.

Також важливим аспектом є взаємне визнання кваліфікацій трудових мігрантів. Україна повинна сприяти інтеграції в міжнародні освітні та професійні

мережі, що дозволить працівникам, які повертаються додому після тривалого перебування за кордоном, використовувати свої кваліфікації на внутрішньому ринку праці. Це може бути досягнуто через угоди з іншими країнами або через участь у міжнародних програмах співпраці.

Загалом, успішна адаптація міжнародного досвіду в Україні потребує створення ефективної системи, яка не лише захищатиме права трудових мігрантів, але й сприятиме зростанню економіки через залучення висококваліфікованих кадрів та заповнення дефіциту робочої сили в ключових секторах.

Отже, державне регулювання трудової міграції на міжнародному рівні є важливим інструментом для забезпечення стабільного розвитку економік як країн-реципієнтів, так і країн-експортерів. Це регулювання дозволяє ефективно використовувати трудові ресурси, запобігати експлуатації мігрантів і створювати сприятливі умови для працевлаштування на міжнародному рівні. Міжнародні організації, такі як МОП, та міжурядові угоди відіграють вирішальну роль у розробці політик, які відповідають потребам сучасного ринку праці. Незважаючи на численні переваги, трудова міграція також створює виклики, такі як відтік кваліфікованих кадрів із країн-експортерів і соціальні напруження в країнах-реципієнтах. Тому необхідно постійно удосконалювати механізми регулювання міграційних процесів, щоб забезпечити баланс між інтересами всіх учасників. Уряди повинні активно працювати над створенням умов для захисту прав трудових мігрантів, полегшення процедур імміграції та інтеграції мігрантів у нові робочі середовища. Світові тенденції міжнародної трудової міграції відображають складні й різноманітні процеси, що відбуваються на глобальному рівні. Вони мають значний вплив на розвиток економік, соціальні системи, а також на культурне й політичне життя країн, що є як країнами-реципієнтами, так і країнами-експортерами робочої сили.

РОЗДІЛ 2

ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

2.1 Економічні наслідки міграції для країн-донорів та країн-реципієнтів

Проблема дослідження тенденцій на світовому ринку праці є актуальною через різноманітні соціальні, економічні та політичні проблеми в суспільстві. Трудова міграція впливає на прогнозування чисельності робочої сили, визначення потреби у фахівцях певних професій тощо. Слід враховувати, що з економічної точки зору значні обсяги трудової міграції можуть становити певні загрози для бізнесу, зменшувати обсяги виробництва, знижувати конкурентоспроможність на ринку праці та обмежувати бізнес-можливості. Водночас міграційні процеси можуть стати можливістю для бізнесу впроваджувати нові технології, які замінюють людську працю. Протягом останніх років економіка України також зазнала впливу значного відтоку трудових ресурсів. Основним напрямком міграції стали країни Європейського Союзу, які створюють сприятливі умови для прийому мігрантів. З огляду на вищезазначене слід зазначити, що питання дослідження тенденцій міжнародної трудової міграції є важливим як для країни, так і для бізнесу як країн-реципієнтів, так і країн-донорів; воно є актуальним і водночас складним для регулювання.

Сучасні реалії свідчать про те, що 184 мільйони людей (2,3% населення світу), включаючи 37 мільйонів біженців, проживають за межами країни свого громадянства. Близько 43% мігрантів зосереджені в країнах із низьким та середнім рівнем доходу, 40% – у країнах із високим рівнем доходу, зокрема в країнах Організації економічного співробітництва та розвитку, а 17% – у країнах-членах Ради співробітництва арабських держав Перської затоки [36].

Тенденції міжнародної трудової міграції свідчать про різноманітність міграційних потоків, що зумовлено причинами міграції, рівнем кваліфікації мігрантів, їхніми демографічними характеристиками, правовим статусом тощо. Країни-донори та країни-реципієнти можуть як приваблювати, так і відштовхувати мігрантів, наприклад, Велика Британія, Мексика, Нігерія тощо [40]. Посилення глобальної конкуренції серед працівників також сприяє активізації міграційних

процесів. Демографічна ситуація в окремих країнах призводить до конкуренції за кваліфіковану робочу силу. Одним із факторів, що впливає на міграційні процеси, є старіння населення в країнах із високим рівнем заробітної плати. Так, у 2022 році частка людей віком понад 65 років у країнах із високим рівнем доходу перевищувала 19% і продовжує зростати. Велика частка населення віком понад 65 років негативно впливає не лише на бюджетну політику країни, а й на світову економіку [45]. Наприклад, найшвидші темпи старіння населення спостерігаються в Південній Кореї, де, за прогнозами, до 2050 року кожен шостий житель країни буде старшим за 80 років [43].

Країни із середнім рівнем доходу поки що не перебувають у критичному стані, але подібні тенденції починають проявлятися через низьку народжуваність. Зокрема, в Індії, Мексиці, Китаї та Туреччині рівень народжуваності нижчий за показник відтворення населення. Водночас у країнах із низьким рівнем доходу чисельність населення продовжує зростати. Варто зазначити, що сучасні зміни клімату також посилюють вплив факторів, які стимулюють міграцію. Близько 3,5 мільярда людей (40% від загальної чисельності населення) проживають у регіонах, що зазнають впливу кліматичних змін (посухи, повені, нестача водних ресурсів, циклони, підвищення рівня моря тощо) [47]. Можливості використання цих територій зменшуються, що підсилює міграційний тиск. Крім того, через зміну клімату існує ризик неможливості подальшого проживання на території певних регіонів. На сьогодні міграція населення, спричинена кліматичними змінами, здебільшого відбувається в межах країни, однак у результаті критичних змін вона торкнеться й міжнародних міграційних потоків. Міграція пов'язана як із втратами, так і з вигодами для країн як-реципієнтів, так і-донорів. Збільшення вигод від міграційних процесів залежить від особистих характеристик мігрантів, обставин і причин їхньої міграції, а також від напрямів міграційної політики країни. На рис. 2.1 представлено 20 країн із найбільшою чисельністю робочої сили іноземного походження у 2022 році (млн осіб).

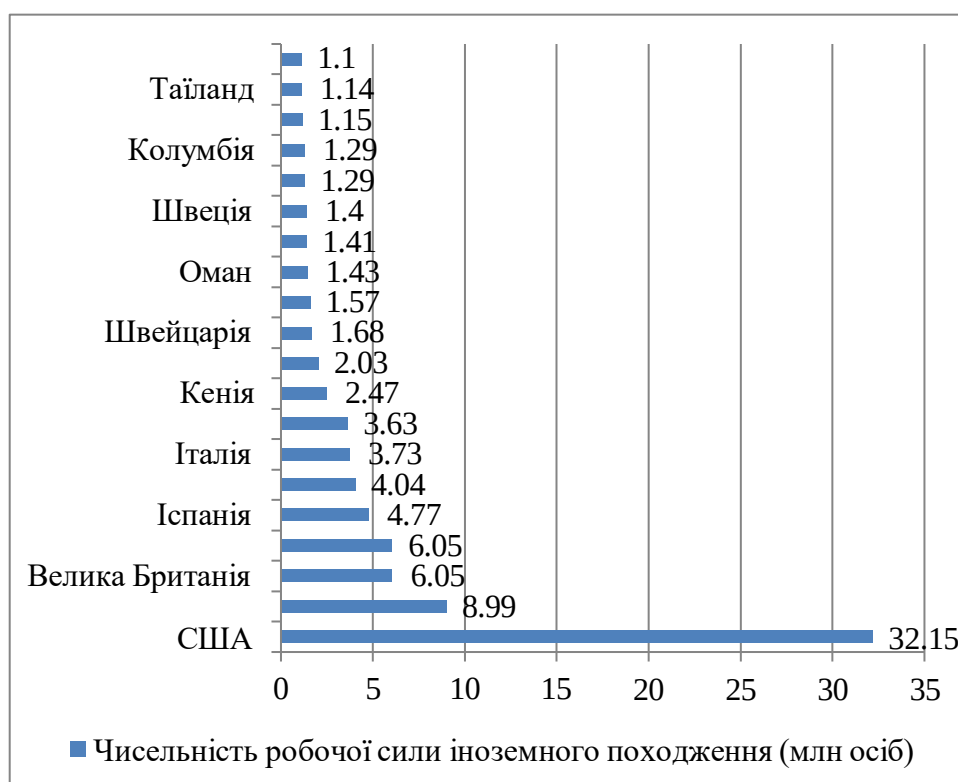

Рисунок 2.1 – Топ-20 країн із найбільшою чисельністю робочої сили іноземного походження у 2022 році (млн. осіб)

Джерело: побудовано автором на основі [25; 26]

У 2022 році Сполучені Штати були країною з найбільшою кількістю трудових мігрантів. Того ж року понад 32 мільйони громадян іноземного походження входили до складу робочої сили США. Німеччина мала другу за величиною іноземну робочу силу – 9 мільйонів, за нею йшли Велика Британія та Канада. Значна кількість країн у цьому списку є членами Європейського Союзу [12]. Глобальні тенденції свідчать, що кількість мігрантів у світі зросла в останні роки. Зміни клімату, війни, конфлікти, торгівля людьми та економічні потреби стимулюють міграцію. Виділимо основні тенденції міграційних процесів у світі та країнах Європи за останні роки. По-перше, кризи змушують населення мігрувати. Глобальні та локальні кризи, що поєднуються між собою, відображаються у збільшенні кількості мігрантів. Так, у 2022 році кількість випадків незаконного перетину кордону зросла на 64% порівняно з 2021 роком лише для країн Європейського Союзу. Крім того, кількість заяв від шукачів притулку зросла на 58% [48]. По-друге, відбулося відновлення міграційних маршрутів через Західні

Балкани та Середземномор'я. У 2022 році на такі маршрути припадало 75% усіх мігрантів [42]. Третьою тенденцією є вплив пандемії на міграцію в країнах із низьким рівнем доходу. Зростання цін і вартості життя стали причинами продовольчої кризи в деяких країнах. Через воєнні дії в Україні мешканці інших країн світу зазнали підвищення цін на продукти харчування та енергоносії, що призвело до зростання рівня бідності. Четвертою тенденцією стала нова хвиля біженців з України. Близько 8 мільйонів українців мігрували до європейських країн [45].

Щодо світової статистики міжнародної міграції, варто зазначити, що найбільша кількість міжнародних мігрантів проживає в Європі (86,7 мільйона осіб) та Азії (85,6 мільйона осіб); найшвидші темпи зростання кількості міжнародних мігрантів спостерігаються в Латинській Америці (їхня чисельність майже подвоїлася з 2005 року); 21,4% всіх жителів є міжнародними мігрантами, у Північній Америці мігранти становлять 15,7% населення, а в Європі – 11,6% [42].

Індія залишається основною країною походження мігрантів у світі. Індійські мігранти розсіяні по всьому світу, але найбільше їх у Об'єднаних Арабських Еміратах (3,5 мільйона), Сполучених Штатах (2,7 мільйона) та Саудівській Аравії (2,5 мільйона). З 2010 року Індія є найбільшим у світі отримувачем грошових переказів. Їхній обсяг зріс з 53 мільярдів доларів у 2010 році до 89 мільярдів доларів у 2021 році. З 1990 року США є найбільшим джерелом грошових переказів у світі [43]. Міграційна політика країн-донорів спрямована на підвищення впливу трудової міграції на розвиток суспільства, а країн-реципієнтів – на використання потенціалу міграції для задоволення потреб у робочій силі.

Протягом останніх десяти років українці активно залучені до процесів міжнародної міграції. Протягом багатьох років значна частина трудових мігрантів з України прямувала до Польщі, Чехії, Німеччини, Італії та Іспанії. До повномасштабної війни Україна входила до списку країн, з яких щороку виїжджала велика кількість людей, але водночас залишалася країною, до якої приїжджали мігранти з інших держав. Основним чинником міграції в Україні, окрім економічного розвитку, було її географічне розташування на перетині основних

транспортних коридорів. Основою міграційних потоків в Україні є трудова міграція. Саме вона є інструментом зайнятості та джерелом доходу, що позитивно вплинуло на інтеграцію України у світовий ринок праці та сприяло формуванню середнього класу. Станом на початок липня 2023 року за межами країни перебувало 8 мільйонів 177 тисяч громадян [37]. Порівняно з даними на 1 лютого 2023 року, ця кількість зросла на 188 тисяч осіб [44]. Найбільша частка українських мігрантів перебуває в Польщі (22%), Німеччині (14,6%) та США (11%). Також українці отримали прихисток у Чехії (7,9%), Італії (5%), Канаді (4,9%), Іспанії (3,4%), Ізраїлі (2,8%) [40].

Враховуючи те, що за даними урядів європейських країн чисельність українських мігрантів зменшується, динаміка перетину кордону свідчить, що кількість тих, хто виїжджає, перевищує кількість тих, хто повертається. Українці мігрують через Європу до Канади, США, Ізраїлю тощо.

Аналізуючи статево-вікову структуру українських мігрантів, можна зробити прогноз, що приблизно 3 мільйони працездатних осіб виїхали з України внаслідок вимушеної міграції. 78% мігрантів – це жінки, які були працевлаштовані.

За оцінками Міжнародної організації праці, 1,7 мільйона вимушених мігрантів з України мали постійну роботу в країні, що становить 11% української робочої сили [40]. 73% українських біженців у Європі мають вищу освіту [45]. Тобто рівень освіти тих, хто виїхав, значно вищий за рівень освіти серед зайнятого населення в Україні. 75% українців працювали за спеціальністю, що вимагає високої кваліфікації [43].

Міжнародна статистика міграції охоплює як трудових мігрантів, так і біженців. Біженці – це особи, які змушені залишити свою країну через політичні, військові чи гуманітарні обставини, шукаючи притулку в інших державах. Вони можуть бути переміщені примусово через конфлікти, переслідування, природні катастрофи або інші загрози. Міжнародні дані включають обидва ці типи мігрантів, хоча кількість біженців зазвичай є невеликою часткою від загальної кількості мігрантів. Згідно з наведеними вами даними на 2023 рік, біженці становили

приблизно 19% від усіх мігрантів. Частка трудових іммігрантів по регіонах світу зображена на рис. 2.2.

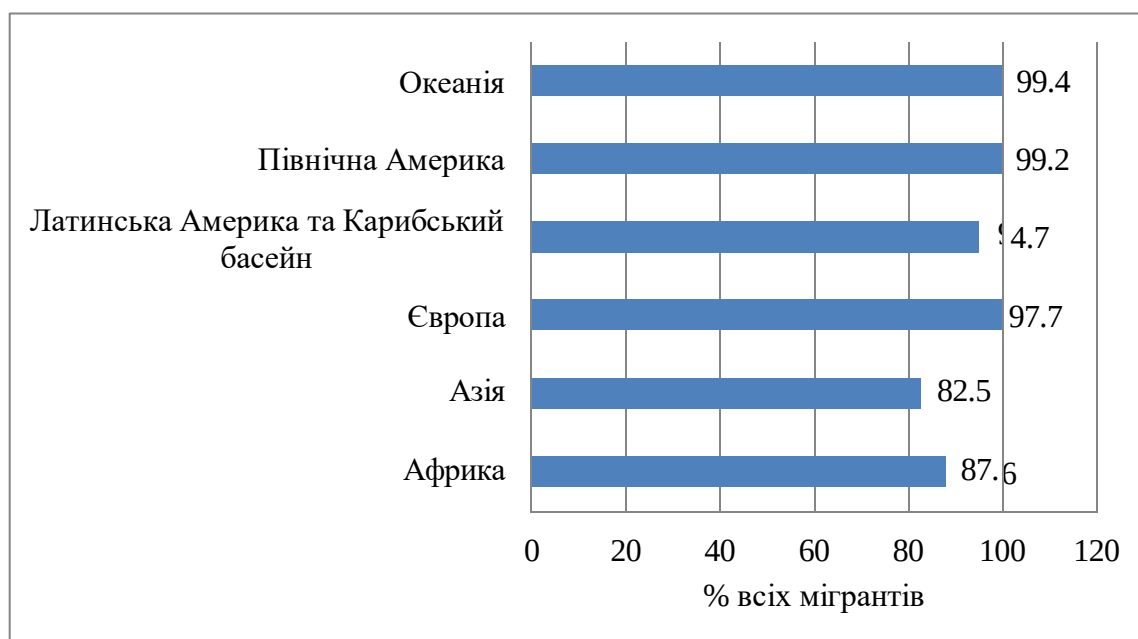

Рисунок 2.2 – Частка трудових іммігрантів у загальній кількості іммігрантів у регіонах світу станом на 31.12.2023 р.

Джерело: побудовано автором на основі [25; 26]

Міжнародна статистика міграції може змінюватися залежно від джерела, методології та категорій мігрантів, що використовуються для збору даних. Проте вона дає загальне уявлення про міграційні тенденції та допомагає розуміти обсяги та структуру міграційних потоків у світі. Тринадцять країн забезпечили 77% приросту стабільної складової міжнародної трудової міграції. Виходячи з наданої інформації, були визначені основні напрями та «коридори» міжнародної трудової міграції. Згідно з даними, США лідирують за кількістю трудових мігрантів, а приріст їхньої чисельності в XXI столітті був найбільшим, досягнувши 8 мільйонів осіб. Іспанія, Італія, Велика Британія та Німеччина також відзначаються значним зростанням числа трудових мігрантів серед європейських країн. Проте варто враховувати, що конкретні міграційні «коридори» можуть змінюватися з часом в залежності від різних факторів, таких як економічна ситуація, політичні зміни, міграційне законодавство та інші обставини. Тому важливо продовжувати вивчати

актуальні дані та дослідження для отримання більш детальної інформації про особливості міжнародної трудової міграції.

У північноамериканському регіоні США та Канада виступають основними лідерами у прийомі міжнародних трудових мігрантів. Щодо основних напрямків міграції, розрізняють Північ-Південь і Схід-Захід. Основні «коридори» переміщення мігрантів можуть бути розташовані в різних макроекономічних районах. Якщо розглянути інший бік міжнародної міграції, тобто регіони та країни, звідки відбувається відтік трудових мігрантів, то можна відзначити, що Мексика є найбільшим донором трудових мігрантів. Це пояснюється її географічною близькістю до США, яке є головним реципієнтом трудових мігрантів з Мексики (рис. 2.3).

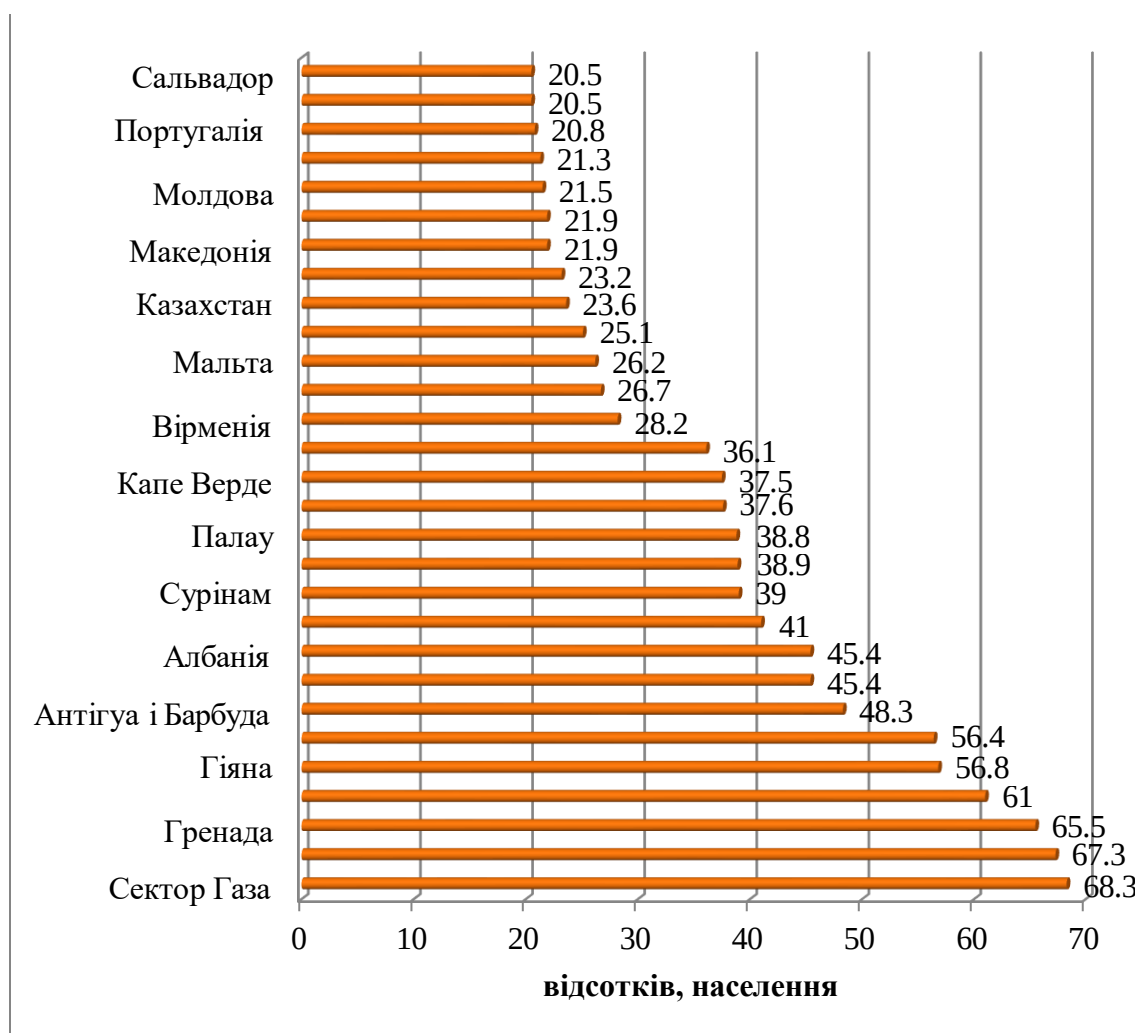

Рисунок 2.3 – Країни з найбільшою часткою мігрантів, що працюють за кордоном, у загальній кількості населення станом на 31.12.2023 р. [84]

Джерело: побудовано автором на основі [25; 26]

Індія та Китай також є провідними країнами-донорами міжнародних трудових мігрантів. Україна займає п'яту позицію у світовому рейтингу серед країн-донорів трудових мігрантів. Є країни, де частка людей, які працюють за кордоном, перевищує 20%, хоча конкретні країни з такою характеристикою в тексті не зазначені. Важлива роль в цих процесах відводиться економічним факторам, нерівності в рівні життя, пошукам кращих можливостей та політичним умовам у країнах-донорах.

Трудова міграція залишається однією з найбільш поширених форм міграції. Люди виїжджають у пошуках кращих умов праці, вищої заробітної плати та підвищення рівня життя. Воєнні конфлікти, політичні репресії та природні катастрофи також спричиняють вимушену міграцію, коли люди шукають притулку та безпеки в інших країнах, що веде до зростання числа біженців.

Крім того, зміна клімату, демографічні зміни та нерівномірний розвиток значною мірою впливають на міграційні тенденції. Наприклад, зміна клімату може змусити людей залишати райони, що стали непридатними для життя. Міграція створює низку викликів для суспільств, зокрема в частині інтеграції мігрантів, багатомовності, соціальної адаптації та економічних наслідків. Країни повинні розробляти стратегії для ефективного управління міграцією та використання потенціалу мігрантів.

Міграційні процеси є важливою проблемою як для міжнародних відносин, так і для внутрішньої політики країн. Контроль за міграційним потоком та розробка ефективної міграційної політики є важливими завданнями для багатьох держав. Україна, будучи як країною-реципієнтом, так і донором мігрантів, може скористатися досвідом Європейського Союзу щодо регулювання міграційних потоків. ЄС розробляє політики, що враховують різноманітні виклики, зокрема зміну географії міграцій, терористичні загрози та потік біженців з конфліктних регіонів. Це свідчить про динамічність та адаптивність міграційної політики ЄС до нових умов.

Оптимізація міграційних потоків може стати важливим резервом для соціально-економічного розвитку країни. Розробка ефективної міграційної

політики допоможе краще управляти цими процесами та досягати соціально-економічних цілей.

Отже, міграція є складним явищем, що потребує продуманого регулювання та збалансованого підходу. Вивчення тенденцій та досвіду інших країн може допомогти Україні в розробці ефективної міграційної політики. В Європі внутрішньорегіональний імміграційний потік є меншим, ніж еміграційний, оскільки значна кількість іммігрантів прибуває з поза Європи. У Північній Америці та Океанії переважна більшість іммігрантів також прибуває з інших регіонів. Найбільша частка іммігрантів, які приїжджають в Європу, Північну Америку та Океанію, є трудовими мігрантами, що шукають роботу та покращення свого економічного становища. В Азії та Африці також значна частина мігрантів є трудовими, хоча їхній відсоток може бути меншим. Загалом, основною тенденцією міжнародної міграції є трудова міграція, де економічні фактори, такі як пошук роботи та кращої заробітної плати, є головними мотивами для переселення.

2.2 Вплив трудової міграції на розвиток ринку праці у світовій економіці

У сучасному світі міграція є поширеним явищем. Основною метою мігрантів є пошук безпечного та комфортного місця для життя та роботи. Міжнародний рух населення, зокрема трудова міграція, визначається різноманітними чинниками та умовами, що потребують детального вивчення для розробки ефективного механізму регулювання, враховуючи зміни в міграційних тенденціях та вимоги соціально-економічного розвитку держав. Новий підхід до розуміння міжнародної трудової міграції виник під впливом глобальної пандемії Covid-19. Ключовим фактором стали численні обмеження, що стосувалися переміщення осіб та доступу до робочих місць, введені в 2020 році в багатьох країнах. Попри ці обмеження, деякі сектори економіки в країнах, що приймають мігрантів, були визначені урядами як пріоритетні і звільнені від обмежень на основі відповідних списків, які варіювалися залежно від деталізації. У багатьох країнах імпортерів робочої сили мігранти

становили значну частку зайнятості в найбільш критичних сферах і були визначені як «основні» або «ключові» працівники.

У контексті пандемії, виняткові обставини стали поштовхом для розширення використання праці трудових мігрантів у країнах з високими доходами та для прийняття низки безпрецедентних заходів для забезпечення їх працевлаштування, таких як надання тимчасового правового статусу працівникам у сільському господарстві та сфері послуг в Італії, автоматичне продовження віз для медичного персоналу у Великобританії, та надання робочих віз для працівників сільського господарства в США. Оцінка ефективності цих заходів є неоднозначною: з одного боку, розширення доступу для мігрантів і збільшення їхнього значення на ринках праці були відповіддю на пандемію, а з іншого – виникають питання щодо протекціонізму і ролі мігрантів у зменшенні дефіциту робочої сили і покращенні кваліфікацій у контексті довгострокової стабільності ринків окремих галузей.

Для забезпечення стійкості секторів національних економік, де працюють мігранти, необхідно адаптувати міграційну політику країн-приймачів до результатів досліджень впливу міграції, що проводяться на державному рівні. Це передбачає переосмислення політики міграції та формування законодавчих основ на основі соціально-економічних показників. Більшість досліджень проводяться на національному рівні, визначаючи попит на робочу силу мігрантів, але новітні публікації акцентують увагу на обмеженості такої політики та пропонують розглядати стійкість економік через транснаціональні споживчі ланцюги, що вимагає більш детального аналізу [20].

У нових умовах міграційна політика має враховувати політичні аспекти міграції та колективні рішення країн-приймачів, зокрема щодо того, чи варто підвищувати ціни на соціальні послуги або продукти, або ж залучати працю мігрантів для підтримки національних виробників. Відповідь на це питання має враховувати довгострокові вигоди, які забезпечують більшу стійкість, а також необхідність міжнародного співробітництва для подолання протекціоністських тенденцій.

Міжнародні процеси міграції робочої сили викликають занепокоєння у багатьох країнах походження. Згідно з даними МВФ, в окремих країнах частка висококваліфікованих працівників, які емігрують через низький рівень доходів, може досягати до 40% (освітній рівень є важливим фактором для еміграції) [19, с. 14]. Відтік висококваліфікованої робочої сили має наступні наслідки для країн походження:

- Зниження людського капіталу, що призводить до дефіциту висококваліфікованих кадрів.
- Зниження продуктивності праці.
- Нестача кваліфікованих працівників у періоди економічного зростання може призвести до значного підвищення заробітної плати в окремих галузях.

Ці чинники можуть суттєво обмежити потенціал економічного зростання, що підтверджується моделями, навіть для країн, де відтік робочої сили є відносно стабільним, таких як Румунія, Латвія та Литва (від 0,6 до 0,9 відсоткового пункту) [32]. Крім того, це впливає на структуру державних фінансів, зокрема:

1. Розбалансування податкової системи: перерозподіл надходжень від податків на прибуток через скорочення попиту на високоосвічену робочу силу на користь податків на споживання, а також збільшення грошових переказів від заробітчан.

2. Зменшення витрат на освіту при одночасному зростанні витрат на програми соціальної допомоги.

3. Міжнародний відтік кваліфікованої робочої сили також негативно позначається на соціально-економічних показниках, зокрема:

- Якості роботи державних установ у країнах походження.
- Діловому та інвестиційному кліматі.
- Ступені розвитку корупції.
- Низькій економічній активності через пасивне отримання грошових переказів [24].

У цьому контексті, проблема трудової міграції є особливо актуальною для України, яка активно формує пропозицію робочої сили для багатьох країн світу, що погіршує ситуацію на внутрішньому ринку праці. Основними чинниками, що змушують українців виїжджати за кордон у пошуках кращого життя, є економічні причини. Україна суттєво відстає від більшості європейських країн за рівнем життя, що зумовлює переїзд активних і амбітних осіб, які бачать у міграції спосіб покращити своє життя.

Рівень оплати праці у сусідніх країнах ЄС значно вищий, що приваблює українців. Зокрема, у більшості країн ЄС заробітна плата в 2-4 рази вища за середній рівень в Україні. Таким чином, держава втрачає через низький рівень оплати праці та споживчі можливості, що виступає каталізатором міграційних процесів. У таких країнах, як США, Канада та Німеччина, українці заробляють удвічі-тричі більше, ніж в інших країнах. Найвищий рівень оплати праці спостерігається в будівництві та логістиці (далекобійники). До найпопулярніших країн для українських трудових мігрантів до війни відносилися Польща, Німеччина, Чехія, Ізраїль, США та Канада. Заробітні плати в цих країнах значно перевищують український рівень. Також, завдяки високому рівню освіти в Україні, зокрема в технічних та фізико-математичних напрямках, формується значний потенціал в інноваційних сферах, таких як ІТ. Проте, щорічно близько 6% українських ІТ-спеціалістів вирушають працювати за кордон, і лише деякі повертаються через високі заробітки за кордоном [27].

Міжнародні процеси міграції робочої сили викликають занепокоєння у багатьох країнах походження. Згідно з даними МВФ, в окремих країнах частка висококваліфікованих працівників, які емігрують через низький рівень доходів, може досягати до 40% (освітній рівень є важливим фактором для еміграції) [32]. Відтік висококваліфікованої робочої сили має наступні наслідки для країн походження:

- Зниження людського капіталу, що призводить до дефіциту висококваліфікованих кадрів.
- Зниження продуктивності праці.

– Нестача кваліфікованих працівників у періоди економічного зростання може призвести до значного підвищення заробітної плати в окремих галузях.

Ці чинники можуть суттєво обмежити потенціал економічного зростання, що підтверджується моделями, навіть для країн, де відтік робочої сили є відносно стабільним, таких як Румунія, Латвія та Литва (від 0,6 до 0,9 відсоткового пункту) [6]. Крім того, це впливає на структуру державних фінансів, зокрема:

– Розбалансування податкової системи: перерозподіл надходжень від податків на прибуток через скорочення попиту на високоосвічену робочу силу на користь податків на споживання, а також збільшення грошових переказів від заробітчан.

– Зменшення витрат на освіту при одночасному зростанні витрат на програми соціальної допомоги.

Міжнародний відтік кваліфікованої робочої сили також негативно позначається на соціально-економічних показниках, зокрема:

- Якості роботи державних установ у країнах походження.
- Діловому та інвестиційному кліматі.
- Ступені розвитку корупції.
- Низькій економічній активності через пасивне отримання грошових переказів [19, с. 14].

У цьому контексті, проблема трудової міграції є особливо актуальною для України, яка активно формує пропозицію робочої сили для багатьох країн світу, що погіршує ситуацію на внутрішньому ринку праці. Основними чинниками, що змушують українців виїжджати за кордон у пошуках кращого життя, є економічні причини. Україна суттєво відстає від більшості європейських країн за рівнем життя, що зумовлює переїзд активних і амбітних осіб, які бачать у міграції спосіб покращити своє життя.

Рівень оплати праці у сусідніх країнах ЄС значно вищий, що приваблює українців. Зокрема, у більшості країн ЄС заробітна плата в 2-4 рази вища за середній рівень в Україні. Таким чином, держава втрачає через низький рівень

оплати праці та споживчі можливості, що виступає каталізатором міграційних процесів. У таких країнах, як США, Канада та Німеччина, українці заробляють удвічі-тричі більше, ніж в інших країнах. Найвищий рівень оплати праці спостерігається в будівництві та логістиці (далекобійники). До найпопулярніших країн для українських трудових мігрантів до війни відносилися Польща, Німеччина, Чехія, Ізраїль, США та Канада. Заробітні плати в цих країнах значно перевищують український рівень.

Також, завдяки високому рівню освіти в Україні, зокрема в технічних та фізико-математичних напрямках, формується значний потенціал в інноваційних сферах, таких як ІТ. Проте, щорічно близько 6% українських ІТ-спеціалістів вирушають працювати за кордон, і лише деякі повертаються через високі заробітки за кордоном [15]. Ця ситуація, ймовірно, збережеться надалі, оскільки рівень заробітної плати в Україні не здатний заохотити високо кваліфікованих працівників залишатися на вітчизняному ринку праці. Більшість зайнятих формують так званий феномен бідності працюючих, що призводить до зневіри у майбутньому цієї країни.

Трудова міграція до інших країн формується під впливом різноманітних чинників, має різний склад та масштаби, але об'єднується спільними характеристиками: прагненням до більшого заробітку, бажанням реалізувати свій потенціал та досягнути вищого рівня життя, і часто – з наміром не повертатися до країни-донора. За даними розрахунків, до початку війни кількість українських трудових мігрантів, з урахуванням маятникової міграції, становила близько 2,7 млн осіб, з яких приблизно 1,0 млн вже проживали за кордоном на постійній основі. З 2014 року спостерігається зростання трудової міграції, яке стало наслідком як зовнішніх, так і внутрішніх економічних та соціально-політичних чинників [16, с. 375]. Серед зовнішніх факторів варто виокремити зростання попиту на українську робочу силу в ряді країн ЄС, зокрема Польщі, Чехії та Словаччині, що пов'язано із демографічним старінням і відтоком робочої сили в більш заможні країни, а також зі спрощенням процедур для працевлаштування українців.

Згідно з опитуванням 43000 українців у європейських країнах: 15% працювали у сфері торгівлі, 14% у сфері освіти, 9% у сфері охорони здоров'я, 5% у готельно-ресторанному бізнесі та салонах краси, 4% у соціальних службах, адміністрації, будівництві та гірничодобувній промисловості [36]. Відтік працездатного населення має негативний вплив на економіку, особливо у сферах освіти, медицини та торгівлі. Експерти оцінюють, що міграція українців зменшила попит на 10% ВВП [40]. Для повернення мігрантів необхідно створити сприятливі умови: робочі місця, легкість відкриття бізнесу, житлові умови, пільгове кредитування, професійне навчання тощо. Додаток А надає детальну інформацію про кількість українських мігрантів, що перебувають у різних європейських країнах, а також кількість українців, які зареєстровані в національних програмах захисту. Вона охоплює дані за станом на червень 2023 року та надає порівняльну характеристику щодо загальної кількості іммігрантів і тих, хто отримав статус тимчасового або іншого виду захисту. Ці показники є важливими для розуміння міграційних процесів та оцінки ефективності національних і європейських програм підтримки українських біженців, які стали наслідком війни в Україні [23].

Варто відзначити, що значну присутність українських мігрантів у країнах Європи, зокрема, в Німеччині, Польщі та Чехії, де зосереджено найбільше українських біженців. Це також свідчить про важливість розробки і впровадження програм національного захисту, оскільки більшість мігрантів, у порівнянні з їх загальною кількістю, зареєстровані в таких програмах. Загальна кількість українських іммігрантів у європейських країнах та зареєстрованих у програмах захисту вказує на активну підтримку, але також підкреслює необхідність подальших кроків для полегшення їх інтеграції та забезпечення прав.

Отже, вплив трудової міграції на розвиток ринку праці у світовій економіці є значним і багатограним. Міграційні процеси, особливо трудова міграція, мають як позитивні, так і негативні наслідки для країн-реципієнтів і країн-вихідців. У країнах прийому, мігранти стають важливою частиною економіки, заповнюючи дефіцит робочої сили в певних секторах і підвищуючи продуктивність праці, проте вони також викликають питання соціальної стабільності та інтеграції. Водночас,

країни-вихідці стикаються з серйозними економічними проблемами через відтік висококваліфікованих кадрів, що призводить до зменшення людського капіталу, зниження продуктивності та ускладнення ситуації на ринку праці. Враховуючи значну роль трудової міграції для таких країн, як Україна, важливим є розвиток національної міграційної політики, яка враховує зміни на ринку праці, економічні та соціальні виклики, а також потреби в міжнародному співробітництві для стабільності ринків праці на глобальному рівні.

2.3 Проблеми і виклики для економіки України, спричинені міжнародною трудовою міграцією

Міжнародна трудова міграція є важливим соціально-економічним явищем, яке має значний вплив на ринок праці як в Україні, так і в країнах-реципієнтах. Пошук кращих економічних можливостей, політична нестабільність та демографічні зміни сприяють активному руху українців за кордон. Цей процес не тільки визначає структуру трудового ресурсу країни, але й впливає на економічну ситуацію в країні, зокрема через зростання грошових переказів та скорочення робочої сили в окремих секторах. Міграційні потоки мають важливі наслідки для соціальної стабільності, ринку праці та економічного відновлення країни в умовах війни.

Ринок праці є важливою складовою національного ринку, яка відіграє ключову роль у функціонуванні ринкової економіки. Праця, як товар, має унікальні характеристики, що відрізняють її від інших товарів на ринку, оскільки вона пов'язана з людиною, яка, реалізуючи своє право на працю, сама вибирає професію та вид діяльності, вступаючи в трудові відносини з працедавцем. Це єдина форма товару, яка не піддається оцінці за загальноприйнятими стандартами, як більшість інших товарів. Зокрема, працівники тієї ж професії можуть мати різну продуктивність залежно від рівня освіти та технічного прогресу. Попит на працю визначається рівнем продуктивності працівників, а також змінами в економічному середовищі та вимогах ринку. Причинами міжнародної міграції є певні чинники

(Додаток Б). Пропозиція праці формується під впливом ряду факторів, таких як зміни в рівні заробітної плати, демографічні процеси та інші економічні та соціальні фактори. Праця є ресурсом, оплата якого здійснюється після певного періоду використання. Працівник має право відмовитися від умов праці, які йому пропонує роботодавець, і навіть вдаватися до страйків у разі порушення своїх прав. Зміни в чисельності населення безпосередньо впливають на обсяг працездатного населення. Ринок праці тісно взаємодіє з іншими секторами економіки, і його дисбаланси можуть впливати на інші частини ринку. Водночас ринок праці стимулює рух капіталу, товарів і послуг [32].

Особливості функціонування ринку праці можна також вивчати через призму таких економічних проблем, як безробіття та інфляція, а також соціальних процесів, зокрема мітингів і страйків. У зв'язку з цими проблемами, ринок праці не здатний ефективно вирішити ці питання самостійно. Держава, як основний економічний суб'єкт, через створену систему трудового законодавства і політики зайнятості, займається регулюванням таких аспектів, як трудові права, безробіття та соціальна підтримка.

Міграційні процеси є значущим соціально-економічним явищем, яке має суттєвий вплив на демографічний, економічний і соціокультурний розвиток країни. Міграція населення України зумовлена низкою чинників, серед яких можна виділити економічні, політичні, соціальні та демографічні аспекти. Основні причини міграції [40]:

1. Економічні: низький рівень заробітних плат, безробіття, відсутність можливостей для кар'єрного росту, економічна нестабільність.
2. Політичні: війна, окупація територій, політична нестабільність у країні, корупція.
3. Соціальні: погіршення рівня життя, низька якість медичних послуг і освіти, екологічні проблеми.
4. Демографічні: старіння населення, скорочення кількості робочої сили, депопуляція.

Протягом 2020–2024 років кількість дозволів на проживання для мігрантів з України значно зростає. Це обумовлено як економічними факторами, що стимулюють трудову міграцію, так і геополітичними подіями, зокрема повномасштабною війною (рис. 2.4).

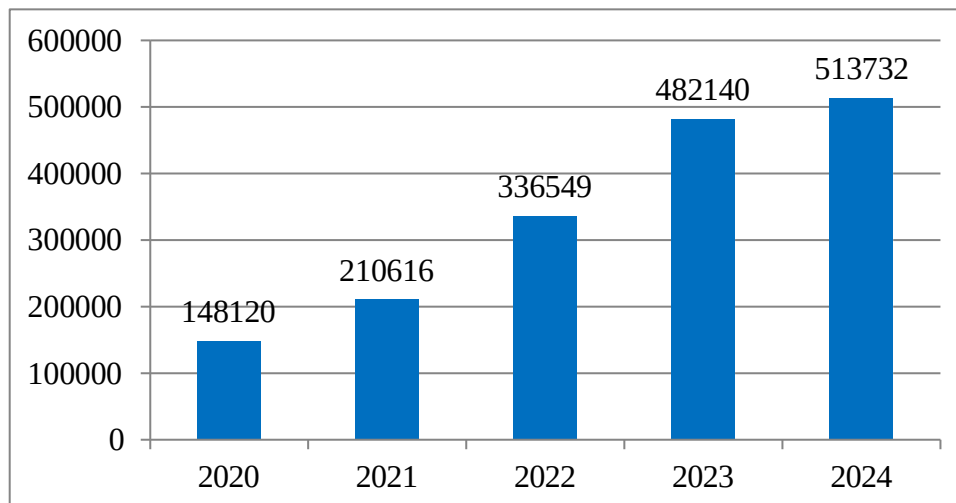

Рисунок 2.4 – Динаміка кількості дійсних дозволів на проживання для мігрантів з України у 2020-2024 рр. [2, с. 9]

Джерело: побудовано автором на основі [25; 26]

Дані, представлені на рис. 1, показують рекордне зростання міграційних потоків, основним чинником якого стали військові дії. Хоча в 2024 році спостерігається деяке уповільнення темпів міграції, її рівень все одно значно перевищує довоєнні показники. Таким чином, основними характеристиками сучасної міграції населення з України є [23]:

1. Перевага трудової міграції – основною причиною виїзду є пошук кращих економічних можливостей.
2. Зростання кількості біженців через військовий конфлікт.
3. Популярні напрямки міграції – країни Європейського Союзу, зокрема Польща, Німеччина, Чехія.
4. Вплив спрощення візових режимів та програм підтримки мігрантів у країнах ЄС.
5. Проблема «відтоку мізків» – міграція висококваліфікованих фахівців, що веде до втрати інтелектуального потенціалу країни.

Також варто зазначити, що грошові перекази українських трудових мігрантів є одним із основних джерел валютних надходжень в Україну. Вони відіграють важливу роль у підтримці фінансової стабільності, розвитку малого бізнесу та забезпеченні життєдіяльності домогосподарств (рис. 2.5).

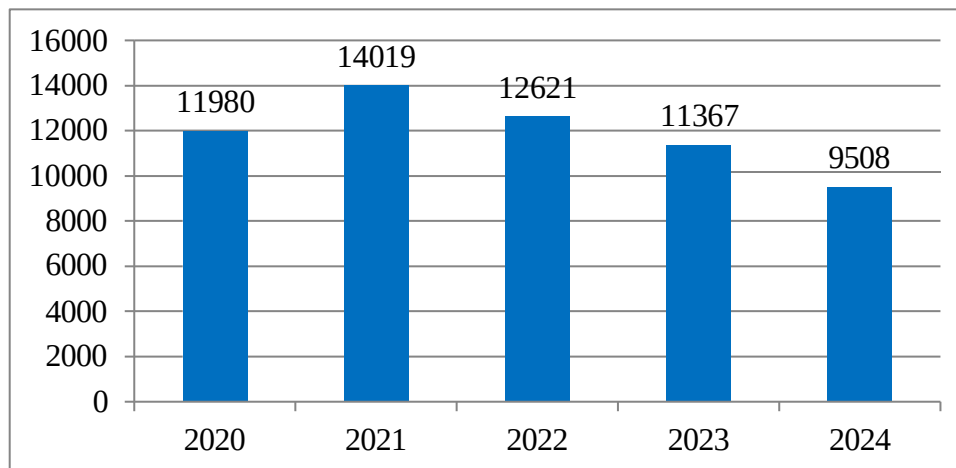

Рисунок 2.5 – Обсяги грошових переказів зовнішніх трудових мігрантів в Україну за 2020-2024 рр., млн. дол. США [1]

Джерело: побудовано автором на основі [25; 26]

Найвищі обсяги переказів були зафіксовані у 2021 році, коли спостерігалася відновлення економічної активності після пандемії. Однак із початком війни в 2022 році цей показник почав знижуватися. Скорочення обсягів переказів у 2023–2024 роках свідчить про зміну фінансової поведінки мігрантів, їхнє поступове повернення до України або втрату роботи в країнах перебування. У цьому контексті важливо розробити стратегії для залучення українських мігрантів до інвестування в економіку України та підтримки стабільності фінансових потоків.

Довоєнний ринок праці в Україні мав певні структурні проблеми, що були спричинені соціально-економічними змінами. Спад економічного зростання в країні призвів до відставання ринку праці, де спостерігалася невідповідність між попитом та пропозицією на робочу силу. Розбіжності в професійно-кваліфікаційній структурі робочої сили та вакансій, а також географічна диспропорція між наявними трудовими ресурсами та розміщенням бізнесу, створювали значні виклики. Крім того, обмежений доступ молоді до ринку капіталу також впливав на загальну ситуацію.

З початком пандемії та економічної кризи, компанії намагалися знижувати витрати на персонал, що спричинило зростання проблеми молодіжного безробіття та кризи міграції. Однак, зростання цифрового ринку праці та електронних платформ в Україні стало відповіддю на ці виклики, надаючи можливість молоді та працездатним громадянам знайти роботу через онлайн-платформи [7, с. 12].

Європейські тенденції також мали вплив на український ринок праці, адже технологічний прогрес та зміни в економіці призводять до швидкого розвитку нових професій і зменшення попиту на традиційні. Це спричиняє структурне безробіття, що вимагає від працівників перепідготовки і здобуття нових знань. В Україні створено платформи для прогнозування майбутніх професій і галузей, що дозволяє адаптуватися до змін ринку праці.

Міграція українського населення також залишається важливою проблемою ринку праці. З початку війни 2014 року спостерігається значний відтік українців за кордон у пошуках кращих умов праці. Причинами еміграції є економічна нестабільність, політична ситуація та відсутність почуття безпеки. Значна частина українських трудових мігрантів має високий рівень освіти та професійного досвіду, що дозволяє їм успішно інтегруватися в міжнародні ринки праці [19, с. 14]. За даними Інституту демографії та соціальних досліджень, на початку 2023 року зафіксовано значне збільшення кількості українців за кордоном – на 1,8 мільйона осіб [34, с. 71]. До війни Україна вже мала проблему з депопуляцією, але війна значно погіршила ситуацію. Наразі чисельність українців за кордоном оцінюється в 5 мільйонів осіб, з яких багато не встигли адаптуватися в нових країнах. Більшість українців, які виїхали за кордон, мають вищу освіту, що ставить їх у вигідне становище на європейському ринку праці. Внаслідок війни ринок праці значно скоротився, рівень безробіття зріс, і багато підприємств знизили заробітні плати. Тим не менш, бізнес і громадяни поступово адаптуються до нових умов. Українці активно інтегруються в ринки праці європейських країн, таких як Польща, Німеччина та Італія, хоча процес адаптації є тривалим і складним через мовний бар'єр і різницю в кваліфікаціях. Є прогнози, що близько 50% мігрантів повернеться до України після завершення війни. Це залежить від того, як швидко

відновиться економіка та інфраструктура країни, а також від успішності програм щодо перекваліфікації та створення нових робочих місць. Ці фактори визначають не тільки поточний стан ринку праці в Україні, але й можливі виклики для економічного відновлення після війни.

Масштаби зовнішньої міграції українців після 24 лютого 2023 року є найбільшими за останні десятиліття. Дані щодо кількості українських вимушених мігрантів станом на 15 листопада 2023 року, порівняно з іншими значними міграційними кризами після 1960 року, наведені в табл. 2.1. Кількість вимушених українських мігрантів досягла майже 19% від населення країни, що вже перевищує показники міграцій в інших кризових ситуаціях [37].

Таблиця 2.1 – Кількість вимушених мігрантів і відсоток від загальної чисельності населення країни

Країна	Кризова подія	Мігранти	% населення
Україна	Російське вторгнення 2023	7841359	18,9
Сирія	Громадянська війна 2011-2023	6878950	35,1
Афганістан	Громадянська війна 1989-1996	6339095	51,8
Афганістан	Вторгнення СРСР 1979-1989	5643989	47,9
Венесуела	Криза 2014-2023	5083357	15,1
Афганістан	Режим Талібану 1996-2001	3840545	18,3
Афганістан	Повстання Талібану 2002-2021	3091800	10,7
Ефіопія	Режим Дерга 1974-1991	2567998	7,3
Південний	Громадянська війна 2013-2020	2446340	19,5
Ірак	Повстання та окупація США	2336914	8,2

Джерело: побудовано автором на основі [25; 26]

Завдяки впровадженню спрощених вимог для перетину кордону, запроваджених Європейським Союзом та іншими країнами для українців, які тікають від війни, з'явилися можливості для вільного виїзду за кордон для громадян України (за винятком чоловіків віком 18-60 років, яким заборонено покидати країну під час військового стану). Після прибуття до інших країн та отримання статусу тимчасового захисту українські мігранти автоматично отримують повні права на роботу, соціальну допомогу, доступ до охорони здоров'я та освіти, а також допомогу у пошуку та оплаті житла. Це фактично надає їм можливості, аналогічні тим, що мають мігранти з постійним місцем проживання в

цих країнах. Як результат, така ситуація відкрила можливості для багатьох українських мігрантів, які перебували в Європі до 24 лютого 2023 року, легалізуватися за новим статусом. Через невизначеність тривалості війни в Україні важко робити прогнози щодо того, коли та скільки українських біженців повернуться додому. Однак очевидно, що чим довше триватиме війна, тим міцнішими стануть зв'язки українських мігрантів з країнами їх перебування, що дозволить їм інтегруватися в соціальні інститути, вивчити мову та отримати освіту. Це сприятиме їх працевлаштуванню та відкриє нові можливості для постійного проживання в цих країнах. Крім того, після зняття обмежень на виїзд для чоловіків віком 18-60 років, є ймовірність, що частина чоловіків покине Україну для возз'єднання з родиною за кордоном і початку нового життя.

Після початку російського вторгнення 24 лютого 2023 року питання міграції стало важливим для міжнародних та урядових організацій, особливо для структур ООН, зокрема для Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), яке збирає та публікує дані, проводить соціологічні опитування серед біженців і заохочує дослідження з цієї теми. Завдяки активним зусиллям УВКБ ООН зібрано численні дані, серед яких, станом на 15 листопада 2023 року, кількість зареєстрованих українських вимушених мігрантів в Європі сягнула 7 841 359 осіб. Додатково, 2/3 українських мігрантів проживають у п'яти країнах Європи: Польщі, Німеччині, Чехії, Італії та Іспанії, причому Польща та Німеччина прийняли понад половину всіх українських мігрантів в Європі.

Різниця між кількістю перетинів кордону та реєстрацією мігрантів пов'язана з різними факторами, зокрема легалізацією мігрантів, які були в Європі до 24 лютого 2023 року, а також переїздом мігрантів з РФ до Європи та з інших країн світу через неможливість або небажання повернутися в Україну. Оцінки щодо кількості українських вимушених мігрантів між країнами можна здійснити за допомогою розрахунків різниці між кількістю в'їздів / виїздів. За цими даними, більшість мігрантів з Польщі переїхала до інших країн, в той час як цей процес в інших країнах Європи також триває. Водночас зменшення кількості міграцій між країнами Європи дозволяє стабілізувати ситуацію з розподілом мігрантів, хоча

можливість подвійної реєстрації залишається. Згідно з результатами соціологічного дослідження, проведеного УВКБ ООН, 13% українських мігрантів планують повернутися в Україну протягом наступних трьох місяців, тоді як інші 87% не мають наміру повертатися або ще не прийняли остаточного рішення щодо цього. Причини розподілу українських мігрантів між країнами різні, включаючи близькість до України, культурні та мовні фактори, наявність родичів, можливості працевлаштування та рівень соціальної підтримки в країні перебування.

Отже, міжнародна трудова міграція з України значно зросла унаслідок економічної нестабільності, політичних конфліктів та військових дій. Це створює виклики для українського ринку праці, зокрема через відтік висококваліфікованих кадрів та зниження кількості працездатного населення. Важливим фактором, що підтримує економіку України, є грошові перекази трудових мігрантів, які мають вагоме значення для фінансової стабільності країни. Міграція впливає на демографічну ситуацію в Україні, сприяючи старінню населення і зниженню робочої сили, що створює додаткові соціально-економічні проблеми. Спрощення візових режимів та програм підтримки мігрантів у країнах ЄС стало важливим стимулом для українців шукати роботу за кордоном. Перспективи повернення мігрантів в Україну після закінчення війни залежать від темпів відновлення економіки, створення нових робочих місць і можливості для перекваліфікації. Врахування цих факторів є ключовим для розробки ефективної політики, яка сприятиме стабілізації ринку праці та залученню українських трудових мігрантів до економічного відновлення країни.

2.4 Напрями вдосконалення управління міжнародною трудовою міграцією

Міжнародна трудова міграція є важливим елементом сучасної світової економіки, що охоплює значну кількість людей, які шукають роботу за межами своїх країн. Залежно від країни походження та прийому, трудова міграція може мати як позитивний, так і негативний вплив на економіку, соціальну сферу та політику. В умовах глобалізації та змін у структурі світового ринку праці необхідно розробляти стратегії для вдосконалення управління цим процесом, щоб забезпечити його ефективність, а також зменшити негативні наслідки.

Один із напрямів вдосконалення управління міжнародною трудовою міграцією полягає в розробці чіткої та злагодженої міграційної політики, яка забезпечить баланс між інтересами країн-експортерів і країн-імпортерів робочої сили. Країни-експортери повинні враховувати потреби національної економіки та визначати стратегії щодо підготовки мігрантів, а країни-імпортери – впроваджувати системи захисту прав мігрантів та адаптації їх до нових умов життя та праці [33, с. 317].

Другим важливим напрямом є покращення правового забезпечення міграційних процесів. Багато країн не мають достатньо ефективних механізмів захисту прав трудових мігрантів, що призводить до експлуатації, дискримінації, а іноді й до порушень їхніх базових прав. Важливо створити міжнародні правові норми, які б забезпечували права мігрантів на всіх етапах їхньої трудової діяльності, починаючи від виїзду з країни до повернення або зміни місця праці. Особливо важливою є підтримка правового статусу мігрантів, яка має забезпечити їм доступ до соціальних послуг та захист від незаконних дій роботодавців.

Третій напрямок – це інтеграція мігрантів у ринок праці країни-імпортера. Створення програм, які полегшують процес інтеграції, зокрема через мовні курси, освітні програми, тренінги та допомогу в адаптації до культурних особливостей нової країни, є важливою складовою вдосконалення управління трудовою міграцією. Врахування соціальних та культурних аспектів допоможе не тільки

підвищити рівень життя мігрантів, а й зменшити можливість виникнення соціальної напруги або конфліктів у суспільстві [23].

Не менш важливим є удосконалення моніторингу та аналізу процесів трудової міграції. Розробка ефективних інструментів для збору та обробки даних про мігрантів дозволить краще розуміти тенденції, потреби та проблеми, пов'язані з міграцією. Така інформація стане основою для розробки політик та стратегій, що відповідають реальним викликам. Наприклад, створення електронних реєстрів трудових мігрантів, автоматизація процесу отримання дозволів на роботу та інших адміністративних процедур дозволить спростити управлінські процеси і зменшити корупційні ризики.

Нарешті, важливим напрямом є розвиток міжнародного співробітництва в управлінні трудовою міграцією. Оскільки міграційні потоки є глобальним явищем, ефективне управління ними вимагає тісної співпраці між країнами. Участь у міжнародних організаціях, таких як Міжнародна організація праці (МОП) та Всесвітня організація міграції (МОМ), а також підписання двосторонніх угод між країнами допоможе створити єдині стандарти та механізми, що сприятимуть безпечній та ефективній міграції робочої сили [32].

Управління міжнародною трудовою міграцією в Україні під час війни набуло особливої важливості через зміни в соціально-економічній ситуації, викликані збройним конфліктом. Війна спричинила значні зміни в ринку праці, що потребують нового підходу до міграційної політики, щоб забезпечити захист прав трудових мігрантів, зберегти кадровий потенціал та зменшити негативні наслідки для економіки країни. В умовах війни Україна стикається з новими викликами, такими як масова міграція громадян за кордон, значний відтік кваліфікованих кадрів та необхідність залучення трудових мігрантів для підтримки економічної стабільності в умовах обмеженого внутрішнього ринку праці. Тому удосконалення управління міжнародною трудовою міграцією є важливим аспектом відновлення та розвитку національної економіки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Основні напрями вдосконалення управління міжнародною трудовою міграцією в Україні під час війни

№	Напрямок	Характеристика напрямку	Потенційні заходи для реалізації
1	Розробка нової міграційної політики	Створення ефективних стратегій для управління міжнародною трудовою міграцією з урахуванням викликів війни	Визначення квот на працевлаштування мігрантів, розробка програм для підтримки працевлаштування внутрішньо переміщених осіб
2	Підвищення рівня захисту прав трудових мігрантів	Забезпечення прав мігрантів на всіх етапах їхньої трудової діяльності, зокрема в країнах ЄС	Створення консульських центрів для допомоги мігрантам, посилення контролю за умовами праці та проживання мігрантів за кордоном
3	Інтеграція трудових мігрантів у національний ринок праці	Спрощення процесу легалізації трудових мігрантів та їх інтеграція в українську економіку	Розробка програм з адаптації мігрантів до ринку праці, мовні курси, професійна орієнтація
4	Моніторинг та аналіз міграційних потоків	Створення системи збору та аналізу даних щодо трудової міграції для оцінки її впливу на економіку та суспільство	Впровадження цифрових платформ для реєстрації трудових мігрантів, співпраця з міжнародними організаціями для збору статистики
5	Розвиток міжнародного співробітництва	Посилення співпраці з країнами Європи, Азії та іншими державами для забезпечення стабільних трудових потоків	Підписання двосторонніх угод про обмін робочою силою, розвиток проектів з реінтеграції мігрантів після закінчення війни

Джерело: розроблено автором.

В умовах війни Україна повинна переглянути свою міграційну політику з урахуванням нових реалій. Пріоритетами повинні бути запобігання втратам кваліфікованої робочої сили та підтримка трудових мігрантів, які залишають країну через бойові дії. Визначення квот на працевлаштування мігрантів та створення спеціальних програм для підтримки внутрішньо переміщених осіб дозволить зберегти робочі місця та забезпечити адаптацію людей у нових умовах.

Оскільки багато українців шукають роботу за кордоном, важливим є забезпечення їхніх прав у країнах призначення. Створення консульських центрів для допомоги мігрантам та посилення контролю за умовами їх праці й проживання допоможе зменшити рівень експлуатації та дискримінації.

Україна повинна створити програми для адаптації трудових мігрантів, які повертаються на батьківщину після завершення військових дій. Мовні курси, професійна орієнтація та підтримка в працевлаштуванні допоможуть успішно інтегрувати їх у національну економіку та полегшити перехід на нові посади.

Для ефективного управління трудовою міграцією необхідно мати доступ до точних даних. Впровадження цифрових платформ для реєстрації трудових мігрантів та співпраця з міжнародними організаціями дозволить здійснювати моніторинг міграційних потоків і прогнозувати їхні наслідки для економіки.

Україна повинна активно співпрацювати з іншими країнами для стабільного функціонування ринку праці. Підписання двосторонніх угод про обмін робочою силою та розвиток проектів з реінтеграції мігрантів після закінчення війни дозволить забезпечити оптимальний баланс між міграційними потоками та потребами внутрішнього ринку праці.

Удосконалення управління міжнародною трудовою міграцією в Україні в умовах війни вимагає комплексного підходу, що охоплює як внутрішні, так і зовнішні фактори. Зокрема, необхідно розробити нову міграційну політику, яка враховувала б виклики війни, забезпечення прав трудових мігрантів, їх інтеграцію в економіку, а також створення системи моніторингу та аналізу міграційних потоків. Співпраця з міжнародними партнерами є важливою для забезпечення стабільності та зменшення соціальних та економічних ризиків, пов'язаних з трудовою міграцією. Впровадження цих напрямів сприятиме не лише відновленню ринку праці після війни, а й розвитку стійкої та ефективної міграційної системи в майбутньому.

Отже, вдосконалення управління міжнародною трудовою міграцією передбачає комплексний підхід, що включає розробку ефективної міграційної політики, правову підтримку, соціальну інтеграцію мігрантів, моніторинг та міжнародну співпрацю. Успішне вирішення цих завдань сприятиме не тільки економічному розвитку країн, але й поліпшенню умов життя трудових мігрантів у всьому світі.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

1. Уточнено поняття, передумови та класифікацію видів міжнародної трудової міграції на основі огляду фахової літератури. Міжнародна трудова міграція є складним і багатовимірним процесом, що впливає на глобальну економіку, соціальні відносини та демографічну ситуацію в різних країнах. Вона виникає під впливом численних чинників, таких як економічні можливості, рівень життя, політична стабільність, соціальні стандарти та культурні особливості. Кожен з видів трудової міграції має свої особливості та наслідки, що потребують відповідного регулювання з боку держав та міжнародних організацій. З одного боку, вона сприяє економічному розвитку, забезпеченню робочою силою країн-реципієнтів та покращенню рівня життя мігрантів. З іншого боку, вона може призводити до «відтоку мізків», соціальних напружень та порушення прав трудових мігрантів. Саме тому ефективне управління трудовою міграцією на міжнародному рівні є важливим завданням для забезпечення її позитивного впливу та мінімізації негативних наслідків.

2. Обґрунтовано сучасні світові тенденції трудової міграції. Тенденції міжнародної трудової міграції свідчать про її зростаючу роль у світовій економіці, що обумовлено глобалізацією, технологічним прогресом та демографічними змінами. Вона має як позитивні, так і негативні наслідки: з одного боку, країни-реципієнти отримують додаткові трудові ресурси та стимулюють економічний розвиток, з іншого – країни-експортери робочої сили стикаються з проблемами демографічного старіння та «відтоку мізків». Особливу увагу варто приділити впливу грошових переказів мігрантів, які відіграють ключову роль у підтримці економіки країн, що розвиваються. У майбутньому міжнародна трудова міграція залишатиметься важливим фактором світової економіки, а її регулювання вимагатиме узгоджених заходів на глобальному рівні для забезпечення балансу інтересів як країн-донорів, так і країн-реципієнтів.

3. Визначено особливості державного регулювання трудової міграції на міжнародному рівні. Державне регулювання трудової міграції на міжнародному рівні є складним багаторівневим процесом, що включає узгодження інтересів країн-реципієнтів і країн-експортерів робочої сили, забезпечення захисту прав мігрантів та створення сприятливих умов для міжнародного ринку праці. Важливу роль у цьому процесі відіграють міжнародні організації, двосторонні угоди та національні законодавчі ініціативи, які сприяють регулюванню міграційних потоків, мінімізації ризиків нелегальної міграції та підвищенню соціально-економічної стабільності як приймаючих країн, так і країн, що відправляють трудових мігрантів.

4. Оцінено економічні наслідки міграції для країн-донора та країн-реципієнтів. Економічні наслідки міграції є двоякими як для країн-донорів, так і для країн-реципієнтів. Для країн-донорів основними викликами є втрата кваліфікованої робочої сили, зниження рівня виробництва та податкових надходжень, що може сповільнити економічне зростання. Водночас вони отримують фінансові вигоди у вигляді грошових переказів від мігрантів, які сприяють підтримці рівня життя домогосподарств і стимулюють споживчий попит. Країни-реципієнти, своєю чергою, виграють від припливу робочої сили, що дозволяє їм компенсувати демографічні зміни та нестачу фахівців у певних галузях. Проте інтеграція мігрантів потребує додаткових витрат на соціальну адаптацію, освіту та медицину. В цілому ефективна міграційна політика може мінімізувати негативні наслідки та забезпечити збалансований розвиток як країн-донорів, так і країн-реципієнтів.

5. Охарактеризовано вплив міграційних процесів на розвиток світового ринку праці. Трудова міграція є невід'ємною частиною світової економіки, що суттєво впливає на ринок праці як у країнах-реципієнтах, так і в країнах-донорів. Високий рівень мобільності робочої сили сприяє економічному зростанню, усуваючи дефіцит кадрів у приймаючих країнах, проте водночас створює значні виклики для країн походження, таких як втрата людського капіталу та скорочення національного трудового потенціалу. Особливої актуальності ці процеси набули в

умовах пандемії Covid-19, коли держави були змушені адаптувати міграційну політику до нових реалій та запроваджувати спеціальні механізми підтримки працевлаштування мігрантів. Таким чином, трудова міграція є складним і багатограним процесом, що має як позитивні, так і негативні наслідки для світової економіки. Для ефективного регулювання цього явища необхідно узгоджувати національні міграційні політики з глобальними економічними тенденціями, зважаючи на довгострокові виклики та перспективи розвитку ринку праці.

6. Охарактеризовано основні виклики та проблеми, спричинені міжнародною трудовою міграцією для України. Міжнародна трудова міграція залишається складним викликом для економіки України, оскільки спричиняє відтік кваліфікованих кадрів, поглиблює демографічну кризу та створює ризики для розвитку внутрішнього ринку праці. Водночас грошові перекази мігрантів є важливим джерелом валютних надходжень і підтримки економічної стабільності. Для мінімізації негативних наслідків необхідна комплексна стратегія державного регулювання, яка передбачатиме стимулювання повернення трудових мігрантів, створення сприятливих умов для розвитку бізнесу та підвищення конкурентоспроможності українського ринку праці.

7. Запропоновано напрями вдосконалення управління міжнародною трудовою міграцією. Вдосконалення управління міжнародною трудовою міграцією є важливим завданням для забезпечення стабільності ринку праці, захисту прав трудових мігрантів та підтримки економічного розвитку як країн-експортерів, так і країн-імпортерів робочої сили. Основними напрямами у цій сфері є розробка ефективної міграційної політики, посилення правового захисту мігрантів, інтеграція їх у ринок праці, покращення моніторингу міграційних потоків та розширення міжнародного співробітництва. Для України, яка стикається з новими викликами в умовах війни, особливо важливим є адаптація національної міграційної політики до сучасних реалій, збереження кадрового потенціалу та створення сприятливих умов для реінтеграції громадян, що повертаються з-за кордону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бестужева С., Козуб В., Горобинська М. Україна в процесах міжнародної міграції робочої сили: аналітичне дослідження. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-71> (дата звернення: 30.03.2025)
2. Блюк Н. Про деякі питання трудової міграції в Україні. URL: <http://nbuv.ga.ua/UJPN/vnulpurn2016838> (дата звернення: 30.03.2025)
3. Боброва Д. О., Дон О. Д. Причини та наслідки сучасної міжнародної трудової міграції. *Стратегії глобальної конкурентоспроможності: соціально-економічні виміри: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Черкаси, 28 жовтня 2022 р.). Черкаси, 2022. С. 24–25.
4. Боброва Д., Дон О. Міжнародна трудова міграція та її вплив на ринок праці України в умовах військової агресії рф. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 3 (82). С. 216-226.
5. Бублій М. П. Методологічні засади формування міграційної політики в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2019. № 2. С. 131–139.
6. Водянка Л. Д. Вплив цифрової економіки на тенденції сучасного ринку праці. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.1.80> (дата звернення: 30.03.2025).
7. Вплив міграції на соціально-економічну ситуацію в Україні : аналіт. доп. [В. Потапенко, А. Головка, О. Валевський та ін.] ; за ред. В. Потапенка. Київ : НІСД, 2023. 33 с.
8. Гайдучий А. П. Масштаби трудової міграції українців за кордон. *Економіка та держава*. 2017. № 8. С. 82–86.
9. Гайдучий А. П. Світовий ринок міграційного капіталу. *Вісник НБУ*. 2018. № 1. С. 34–37.
10. Гоголь Г. П. Євразійська трудовіграція: проблеми та перспективи. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2017. № 606. С. 440–445

11. Гончарук І. В., Томашук І. В. Ринок праці в Україні в умовах воєнного стану та напрями його розвитку в післявоєнний період. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2023. № 2 (64). С. 7–29.
12. Горбачова І. В., Прокопчук О. А. Перспективи глобальної міграції та Україна. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Випуск 24. Частина 1. С. 100-106.
13. Длугопольська Т. І. Міжнародна міграційна політика: від теорії до імплементації. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини». Економіка. Країнознавство. Туризм*. Вип. 12, 2020. С. 31-49.
14. Заволока Ю. М., Сідненко М. В., Івко А. В. Міграційні процеси у контексті глобалізації світової економіки. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/78.pdf (дата звернення: 30.03.2025).
15. Іжевський П., Кравець І. Міжнародна трудова міграція робочої сили та її вплив на внутрішній ринок праці України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-12> (дата звернення: 30.03.2025)
16. Кім Т. Міжнародний ринок праці та соціально-трудові відносини в умовах цифровізації економіки. *Економічний простір*. 2024. № 191. С. 374-378.
17. Кизима І. Чинники зовнішньої трудової міграції населення України. *Наукові праці КНТУ. Економічні науки*. 2019. № 15. С. 365–369.
18. Корнієнко О. О. Аналіз регіональної міграційної асиметрії в країнах східної Європи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2018. С. 959–964.
19. Кудлай В. Міжнародний ринок праці в умовах глобалізації та диджиталізації: тренди та перспективи. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 3 (88). С. 13-19.
20. Македон В. В. Оцінка процесів та макроекономічних наслідків міжнародної трудової міграції в умовах глобальної економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 35. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-6> (дата звернення: 30.03.2025)

21. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія. К.: НІСД, 2018. 472 с.

22. Міграція в умовах трансформації регіональних ринків праці України: механізми регулювання ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред. У. Я. Садова. Львів, 2019. 263 с.

23. Михайляк Г. Макроекономічний аналіз ринку праці в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-43> (дата звернення: 30.03.2025)

24. Осіпова Л., Хаєцька О. Міжнародна міграція робочої сили в умовах глобального розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-22> (дата звернення: 30.03.2025)

25. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 30.03.2025).

26. Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції. URL: <http://iom.org> (дата звернення: 30.03.2025).

27. Пархоменко Н. Тенденції трудової міграції на світовому ринку праці. *Економіка та суспільство*. 2024. № 63. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-11> (дата звернення: 30.03.2025)

28. Пивоваров В. В., Петраш К. В. Кримінологічний аналіз світової нелегальної міграції: український аспект. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 1. С. 195-199.

29. Позняк О. Оцінювання наслідків зовнішньої трудової міграції в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2018. № 2 (27). С. 169–182.

30. Пудрик Д., Квілінський О., Васирина Т. Міжнародна міграція та її вплив на соціальний прогрес країн. *Економічний аналіз*. 2021. Том 31. № 2. С. 160-169.

31. Титаренко Л. М., Сакало Т. Б. Трудова міграція з України: проблеми та виміри в системі євроінтеграції. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. Вип. № 1 (81). С. 29-35.

32. Томашук І. В., Болтовська Л. Л. Міграційні процеси у контексті глобалізації світової економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-50> (дата звернення: 30.03.2025)

33. Хаєцька О. П. Проблеми та перспективи глобалізації, глобальні проблеми людства. *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 316-322.

34. Чалюк Ю. О. Сучасні тенденції розвитку ринку праці в умовах цифровізації економіки. *Підприємництво та інновації*. 2023. Випуск 26. С. 70–79.

35. Шевчук В. О. Вплив цифровізації економіки на ринок праці. *Системний аналіз міжнародних економічних відносин : зб. матеріалів наук.-практ. конф.*, м. Київ, 24-25 червня 2021 р. Київ : Інститут міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка, 2021. С. 125–127.

36. Annual Report on Migration and Asylum. 2022. European Migration Network, July 2023. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2023-07/00_eu_arm2022_report.pdf (дата звернення: 30.03.2025)

37. Estimated number of refugees from Ukraine recorded in Europe and Asia since February 2022 as of September 12, 2023, by selected country. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/1312584/ukrainian-refugees-by-country/> (дата звернення: 30.03.2025)

38. Estimated total Ukrainian refugee costs in selected countries worldwide from March 2022 to February 2023. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/1312602/ukrainian-refugee-cost-by-country/> (дата звернення: 30.03.2025)

39. Individual refugees from Ukraine recorded across Europe. 2023. UNHCR. URL: <https://reporting.unhcr.org/operational/situations/ukraine-situation> (дата звернення: 30.03.2025)

40. Migrants, Refugees, And Societies. A World Bank Group Flagship Report 2023. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2023> (дата звернення: 30.03.2025)

41. Refugees and displaced persons index. Country rankings. The Global Economy. 2023. URL:

https://www.theglobaleconomy.com/rankings/refugees_displaced_persons_index/
(дата звернення: 30.03.2025)

42. Temporary protection for persons fleeing Ukraine – monthly statistics. 2023. Eurostat. URL: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary protection for persons fleeing Ukraine - monthly statistics](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics) (дата звернення: 30.03.2025)

43. The impact of the influx of Ukrainian refugees on the euro area labour force. 2023. European Central Bank. URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/focus/2022/html/ecb.ebbox202204_03~c9ddc08308.en.html (дата звернення: 30.03.2025)

44. Ukrainian citizens in the EU. Eurostat. 2023. URL: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Ukrainian citizens in the EU&oldid=572558](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Ukrainian_citizens_in_the_EU&oldid=572558) (дата звернення: 30.03.2025)

45. World Bank. Migration and remittances Factbook. 2023. The World Bank Group. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/2522> (дата звернення: 30.03.2025)

46. State Statistic Service of Ukraine. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 30.03.2025)

47. OECD. Rights and Support for Ukrainian Refugees in Receiving Countries, OECD Publishing, Paris. URL: <https://doi.org/10.1787/09beb886-en> (дата звернення: 30.05.2023)

48. Eurostat. Job vacancies in number and % - NACE Rev. 2, B-S, quarterly data. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00172/default/table?lang=en> (дата звернення: 30.05.2023)

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 – Кількість українських мігрантів у європейських країнах

Країна	Актуальність даних	Зареєстрована кількість українських іммігрантів	Українці, зареєстровані в національних програмах захисту
Німеччина	25.06.2023	1072705	958590
Польща	26.06.2023	994775	1618785
Чехія	18.06.2023	345880	528045
Велика Британія	20.06.2023	205700	590
Іспанія	25.06.2023	183980	183980
Італія	02.06.2023	183685	183685
Болгарія	27.06.2023	162935	162935
Румунія	25.06.2023	136075	136075
Молдова	25.06.2023	110855	7980
Словаччина	25.06.2023	103490	119505
Австрія	26.06.2023	99590	99590
Нідерланди	26.05.2023	94415	94380
Ірландія	26.06.2023	86575	86575
Литва	02.06.2023	77545	77490
Бельгія	20.06.2023	71070	71070
Франція	31.12.2022	70570	67230
Швейцарія	23.06.2023	65435	84775
Португалія	04.06.2023	56995	58275
Швеція	06.06.2023	56165	56165
Фінляндія	23.05.2023	55600	56750
Угорщина	26.06.2023	52335	36315
Естонія	05.06.2023	48590	50625
Норвегія	05.06.2023	48280	48280
Туреччина	15.06.2023	45820	4955
Данія	29.05.2023	41155	41305
Чорногорія	26.06.2023	38540	14180
Латвія	31.12.2022	38145	47940
Грузія	09.05.2023	24180	605
Греція	30.04.2023	23780	24985
Хорватія	23.06.2023	22390	23305
Кіпр	04.06.2023	18185	18680
Словенія	26.06.2023	8790	9550
Північна Македонія	11.06.2023	7620	5
Люксембург	13.06.2023	5890	5890
Азербайджан	12.06.2023	4735	95
Сербія та Косово	05.06.2023	4530	2065
Албанія	07.06.2023	3800	30
Ісландія	30.04.2023	3010	2975
Мальта	11.06.2023	2145	2145
Ліхтенштейн	14.06.2023	640	640
Вірменія	21.06.2023	595	595
Боснія та Герцеговина	11.06.2023	175	15
Загалом		4677370	4987650

Джерело: побудовано автором на основі [25; 26]

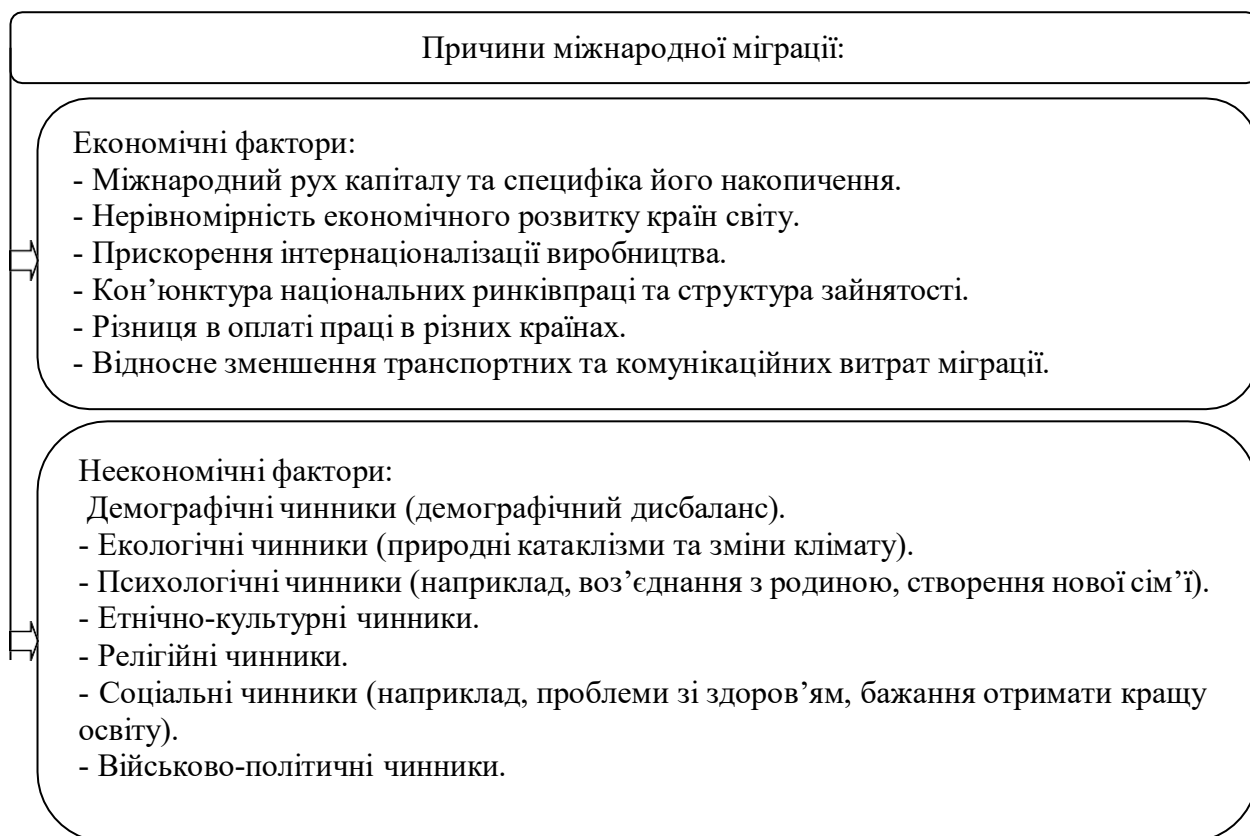

Рисунок Б.1 – Причини міжнародної міграції

Джерело: розроблено автором.

Таблиця В.1 – Кількість українських вимушених переселенців у країнах Європи станом на 15 листопада 2023 року

Країна	Зареєстровано		Кількість перетинів кордону			Вийшли в інші країни	
	осіб	%	з України	в Україну	Абс. відх.	осіб	%
Польща	1497849	30,12	7583850	5528491	2055359	557510	27,12
Німеччина	1019789	20,51	-	-	-	-	-
Чеська Республіка	460415	9,26	-	-	-	-	-
Італія	173231	3,48	-	-	-	-	-
Іспанія	153054	3,08	-	-	-	-	-
Туреччина	145000	2,92	-	-	-	-	-
Об'єднане Королівство	143100	2,88	-	-	-	-	-
Франція	118994	2,39	-	-	-	-	-
Словаччина	100783	2,03	936086	672570	263516	162733	61,75
Молдова	95963	1,93	693013	337343	355670	259707	73,02
Румунія	90106	1,81	1525677	1209046	316631	226525	71,54
Австрія	86439	1,74	-	-	-	-	-
Голландія	79250	1,59	-	-	-	-	-
Литва	69751	1,40	-	-	-	-	-
Швейцарія	69162	1,39	-	-	-	-	-
Естонія	62239	1,25	-	-	-	-	-
Бельгія	59818	1,20	-	-	-	-	-
Ірландія	57557	1,16	-	-	-	-	-
Болгарія	53095	1,07	-	-	-	-	-
Португалія	52970	1,07	-	-	-	-	-
Швеція	48360	0,97	-	-	-	-	-
Фінляндія	38588	0,78	-	-	-	-	-
Данія	36983	0,74	-	-	-	-	-
Латвія	35283	0,71	-	-	-	-	-
Норвегія	32102	0,65	-	-	-	-	-
Угорщина	31989	0,64	1746421	-	-	-	-
Чорногорія	28639	0,58	-	-	-	-	-
Грузія	25204	0,51	-	-	-	-	-
Сербія і Косово	22019	0,44	-	-	-	-	-
Греція	19997	0,40	-	-	-	-	-
Хорватія	19050	0,38	-	-	-	-	-
Кіпр	14336	0,29	-	-	-	-	-
Словенія	8439	0,17	-	-	-	-	-
Люксембург	6756	0,14	-	-	-	-	-
Північна Македонія	6356	0,13	-	-	-	-	-
Азербайджан	3944	0,08	-	-	-	-	-
Албанія	2505	0,05	-	-	-	-	-
Ісландія	1766	0,04	-	-	-	-	-
Мальта	1603	0,03	-	-	-	-	-
Ліхтенштейн	364	0,01	-	-	-	-	-
Вірменія	360	0,01	-	-	-	-	-
Боснія і Герцеговина	132	0,003	-	-	-	-	-
Всього	4973340	100,0	12485047	7747450	4737597	-	-

Джерело: побудовано автором на основі [25; 26]

Короткий звіт подібності

Звіт подібності

метадані

Назва організації
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU

Заголовок
Міжнародна трудова міграція та її вплив на світову економіку

АвторНауковий керівник / Експерт
Батюта Вероніка ЮрївнаОболонська Т.Є.

Підрозділ
кафедра міжнародної торгівлі і маркетингу

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

